

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KOLOKACE V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU A
JEJICH PŘEKLAD DO FRANCOUZSKÉHO JAZYKA

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D.

Autorka práce: Bc. Barbora Baldíková

Studijní obor: Překladařství anglického a francouzského jazyka

2024

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne.....

Bc. Barbora Baldíková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu práce JUDr. Mgr. Ivu Petřů, Ph.D. za jeho cenné rady, odborné vedení a vstřícný přístup při zpracování práce.

ANOTACE

Tématem této diplomové práce jsou kolokace v novém občanském zákoníku a jejich překlad do francouzštiny. Teoretická část práce se věnuje otázkám právního jazyka a právního překladu, především pak jeho lexikální charakteristice, konkrétně kolokacím. V empirické části práce je pomocí translatologické analýzy porovnáván nový občanský zákoník a jeho oficiální překlad do francouzštiny, který vznikl v letech 2013-2015 v rámci projektu Ministerstva spravedlnosti.

Klíčová slova: kolokace, právní jazyk, právní překlad, nový občanský zákoník, překlad nového občanského zákoníku

ABSTRACT

The subject of this work is collocations in the Czech Civil Code and their translation into the French language. The theoretical part of the work covers the topics of legal language and legal translation, especially its lexical characteristics, namely collocations. The empirical part of the work compares the Czech Civil Code and its official French translation, which was produced in 2013-2015 within the framework of a Ministry of Justice project, by means of a translational analysis.

Keywords: collocations, legal language, legal translation, the Czech Civil Code, translation of the Czech Civil Code

OBSAH

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Právní jazyk	8
1.1 Povaha právního jazyka.....	8
1.2 Funkce právního jazyka	9
1.3 Stylistická rovina	9
1.4 Syntaktická rovina	11
1.5 Lexikální rovina.....	12
1.5.1 Právní termíny	13
1.5.2 Slovní spojení	15
1.5.3 Jazykové šablony	16
2 Překlad právního jazyka	18
2.1 Typy právního překladu	19
2.1.1 Překlad pro normativní účely	19
2.1.2 Překlad pro informativní účely	20
2.1.3 Překlad pro obecné právní a soudní účely	20
2.2 Právní překlad jako komunikace	21
2.3 Právní překlad jako proces	23
.....	24
2.3.1 Vnitrojazyková interpretace ve výchozím jazyce	24
2.3.2 Mezijazykový překlad	25
2.3.3 Adaptace převedené informace v cílovém jazyce.....	25
3 Kolokace	26
3.1 Způsoby organizace jazyka podle Sinclaire	27
3.2 Kritéria charakterizující kolokace	28
3.2.1 Lingvistická kritéria.....	28
3.2.2 Statistická kritéria.....	30
3.3 Typy kolokací.....	31
3.3.1 Dělení kolokací podle Sinclaire.....	31
3.3.2 Dělení kolokací podle Čermáka	32
3.4 Překlad kolokací	33
3.4.1 <i>The engrossing effect of source text patterning</i>	34
3.4.2 <i>Misinterpreting the meaning of a source-language collocation</i>	34
3.4.3 <i>The tension between accuracy and naturalness</i>	34
3.4.4 <i>Culture-specific collocations</i>	35

3.4.5	<i>Marked collocations in the source text</i>	35
3.5	Kolokace v této práci.....	36
EMPIRICKÁ ČÁST		38
4	Zkoumané prameny	38
4.1	Nový občanský zákoník	38
4.2	Francouzský překlad NOZ.....	38
5	Metodika výběru kolokací.....	40
5.1	Postup výběru kolokací	41
6	Translatologická analýza vybraných kolokací.....	43
6.1	Zákon + stanovit	43
6.2	Souhlas + vyžadovat	47
6.3	Soud + jmenovat	51
6.4	Návrh + podat.....	57
6.5	Právo + vzniknout/vznikat.....	61
6.6	Vlastník + náležet	66
6.7	Smlouva + zavazovat (se)	68
6.8	Škoda / újma + způsobit.....	70
6.9	Shrnutí.....	74
Závěr.....		76
Résumé.....		77
Seznam příloh.....		82

Úvod

Tato práce se zabývá kolokacemi v novém občanském zákoníku¹ a jejich překladem do francouzštiny. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

V teoretické části si nejprve představíme právní jazyk, jeho povahu a funkce. Následně se na právní jazyk podíváme z hlediska stylistického, syntaktického a nakonec lexikálního. Hlavními teoretiky, z jejichž prací budeme čerpat, budou v této části práce především Tomášek a jeho *Překlad v právní praxi* (2003) nebo například Cornu (2005) či Cao (2007). Poté se budeme věnovat překladu právního jazyka, zaměříme se na jeho typologii, podíváme se na něj jako na proces komunikace a popíšeme si jeho jednotlivé fáze, přičemž budeme vycházet především z díla Chromé (2014) *Právní překlad v teorii a praxi. Nový občanský zákoník* (2014) a Cao *Translating law* (2007). Následující kapitola bude věnována hlavnímu tématu této práce, tedy kolokacím. Zaměříme se na jejich lingvistická i statistická kritéria, uvedeme si možnosti jejich členění a následně se zaměříme na problematiku jejich překladu. Vycházet budeme především z děl Čermáka (2006), Sinclaira (2007) nebo Baker (2011). Na základě zjištěných informací pak vytvoříme rámeček, podle něhož budou hodnoceny kolokace v této práci.

Empirickou část této práce začneme stručným představením obou zkoumaných textů, tedy nového občanského zákoníku a jeho oficiálního překladu do francouzského jazyka. Následně si popíšeme metodiku, na jejímž základě budou vybrány zkoumané kolokace. Jelikož kolokace jsou jedním z hlavních předmětů zájmu korpusové lingvistiky, i my při jejich výběru budeme pracovat mimo jiné s korpusovým manažerem. Model postupu výběru kolokací bude ve všech případech stejný a bude na jeho základě vybráno celkem 8 kolokací k analýze. Následně bude provedena translatologická analýza překladu těchto kolokací do francouzského jazyka. Hlavním cílem je zhodnotit správnost vazeb použitých v překladu, gramatické změny provedené při překladu, autentičnost překladu v cílovém právním prostředí a jeho konzistence.

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

TEORETICKÁ ČÁST

1 Právní jazyk

Podle Tomáška (2003, 25) je právní jazyk z funkčního hlediska prostředkem komunikace v rámci práva jako normativního systému. Jedná se o jazyk odborný, jehož prostřednictvím jsou přenášeny právní texty. Tomášek (2003, 25) dále dodává, že právní jazyk vystupuje jako prostředek komunikace prostřednictvím právních projevů, jakožto konkrétní realizace práva, přičemž tento právní projev je realizací právního jazyka.

Knapp (1995, 118-120) definuje právní jazyk jako jazyk spisovný a přirozený, který se od obecného jazyka liší specifickou slovní zásobou a odborným stylem. V rámci odborného stylu představuje právní jazyk poměrně specifickou kategorii, jelikož na rozdíl od jazyků jiných oborů (medicína, chemie...) není určen primárně odborníkům v této oblasti, nýbrž je určen široké veřejnosti, jejíž chování reguluje a u níž se nepředpokládá žádné právní vzdělání. Jako takový by měl být právní jazyk srozumitelnější než jiné odborné jazyky, nicméně i přes snahy zákonodárců je interpretace právních textů pro osoby bez jakéhokoli právního vzdělání mnohdy velmi složitá.

1.1 Povaha právního jazyka

Právní jazyk hraje stále větší roli v našem globálním světě, kde přeshraniční mobilita osob, zboží, služeb a kapitálu změnila dynamiku práva a nutí právníky efektivně komunikovat ve vícejazyčném a multikulturním prostředí (Šarčević, 2000, 9).

Dá se říci, že právní jazyk se pohybuje na hraně dvou vědních disciplín, tady lingvistiky a práva, přičemž obě tyto disciplíny nabízí odlišný úhel pohledu. I přes tyto odlišnosti se však tyto roviny vzájemně velmi, proto ve spojitosti s právním jazykem často hovoříme o takzvaně právnělingvistickém prostředí. Výrazně je právní jazyk ztotožňován a spojován s normativní, performativní a technickou povahou užívání jazyka a s inherentní neurčitou povahou jazyka obecně (Cao: 2007, 13)

1.2 Funkce právního jazyka

Hladiš (1995, 105) uvádí dvě základní funkce právního jazyka, a to funkci regulativní a informační. První zmíněná funkce znamená, že pomocí právních předpisů, a tedy správného výběru a uspořádání jazykových prostředků je řízen – regulován chod společnosti. Druhým úkolem právního jazyka je obeznámit jeho adresáty s tím, co je od nich očekáváno, což splňuje funkce informační.

Tomášek (2003, 36) pak jako dvě základní funkce právního jazyka uvádí funkci deskriptivní a preskriptivní. Podíváme-li se na jejich definice, zjistíme, že se do značné míry kryjí s funkcemi, které zmiňuje Hladiš. Právní texty, které hovoří o tom, jaká by právní skutečnost měla být, nikoliv jaká ve skutečnosti je, plní funkci preskriptivní. Pomocí normativních vět tyto texty tedy určují pravidla, jejich funkce se tedy kryje s funkcí regulativní. Právní texty, které „*popisují objektivní skutečnost*“, tedy stav, který skutečně je, poté plní funkci deskriptivní. Můžeme tedy říci, že deskriptivní funkce nabízí objektivní popis existující skutečnosti, čímž se přibližují funkci informační.

1.3 Stylistická rovina

Obecně můžeme říci, že každý jazykový projev spadá do určitého funkčního stylu, který lze vymezit jednak určením funkcí, které plní a jednak zobecněním okruhu jeho výrazových prostředků. Teorii funkčních stylů se ve svých pracích zabývá poměrně značné množství českých teoretiků (Chloupek, Čechová, Stich, Mítrík...), nicméně ani ti se v jejich členění úplně neshodují. V současném pojetí hovoříme obvykle o 4 až 7 funkčních stylech, jimiž jsou styl prostě sdělovací, odborný, administrativní, publicistický a umělecký, k nimž bývá někdy přidáván styl řečnický či esejistický (Chloupek, 1994). Čechová (1989, 1) pak hovoří o neustálém vývoji, při němž dochází k vyhraňování a osamostatňování dalších stylových oblastí, především stylu administrativního. Tento jev podle ní můžeme spatřit například u Mítríka, v jehož dílech zaměřených na stylistiku se status administrativního stylu v průběhu let značně vyvíjí (Čechová, 1989, 1).

Styl právního jazyka bývá obvykle zařazován právě do stylu administrativního. Jak již bylo řečeno, administrativní styl nemá pozici samostatného funkčního stylu příliš

dlouho a některými teoretiky je stále pokládán za jakýsi „*substyl stylu odborného*“ (Chloupek, 1994). Autor dále dodává, že administrativní styl je srovnatelný s profesní mluvou, nicméně zatímco specialisté v oboru se řídí jeho normami, „*ostatní občané jej zpravidla neovládají nebo jej za jistých okolností pasivně poznávají*“. Odborný a administrativní styl bezpochyby spojuje jejich informativní funkce a pojmový charakter textů, co je však odlišné, je funkce regulativní (řídící), která je příznačná pouze pro styl administrativní. Čechová (1989, 2) dále hovoří o rolích autora a adresáta administrativních textů, potažmo o jejich vzájemném vztahu. Autoři těchto textů obvykle ustupují do pozadí, snaží se o co největší neutralitu a neviditelnost, obvykle se navíc nejedná o jednotlivce, nýbrž o instituce. Jeho vztah k adresátovi je potom rovněž zcela upozaděn, a to i z důvodu, že je často rovněž neosobní, institucionální.

Administrativní texty Čechová (1989, 9) rozděluje na dva typy – heslovité útvary a textové útvary. Zatímco první zmíněné jsou obvykle schematické, specificky rozčleněné a nesnaží se o vypracování souvislostí informací v textu (dotazníky, školní vysvědčení), textové útvary jsou naopak vyjádření souvislá, s úplnou syntaktickou stavbou, která je navíc často poměrně složitá. Co se týče právního jazyka, je zjevné, že se bude jednat především o útvary textové.

Administrativní, potažmo právní styl, se vyznačuje především svou konvenčností. Na rozdíl například od stylu uměleckého, který vykazuje velkou snahu o originalitu a eliminaci repetitivnosti, v administrativním stylu je konzistentnost vyjádření dokonce vyžadována. „*Očekává se dodržování předepsaných norem, takže autor má relativně malou volnost stylové volby; jak žánr, tak jazykové prostředky jsou předem určeny funkčními činiteli*“ (Čechová, 1989, 8).

Podle Tomáška (2003, 28) můžeme uvést 8 základních požadavků na právní jazyk vzhledem k jeho funkční vázanosti na označování právních skutečností:

- Významová přesnost
- Jednoznačnost
- Stručnost
- Srozumitelnost
- Ustálenost
- Ústrojnost
- Úkonnost

- Neexpresivnost

1.4 Syntaktická rovina

Syntaktická rovina právního jazyka je úzce spjata právě s jeho stylistickým zařazením, právní jazyk tedy vykazuje užívání prakticky totožných syntaktických prvků jako ostatní texty administrativního stylu. Jak již bylo řečeno, jedním z hlavních znaků právního stylu je jeho konvenčnost, což platí i na rovině syntaktické. „*V rovině syntagmatické a syntaktické se projevuje úsilí po stereotypním úsporném, ale explicitním a jednoznačném vyjádření*“ (Čechová, 1989, 4). Autorka dále hovoří o užívání ustálených obrátů či šablon, které se vkládají do textu jako celky, což usnadňuje tvorbu takovýchto typů textů.

Jako jeden z typických syntaktických prvků administrativního stylu uvádí Čechová (1989, 5) či Jelínek (1996, 70) slovesně jmenné vazby, v nichž se slovnědruhová kategorie verbální mění na kategorii substantivní. Ze slovesa («měřit, připravit») se tak stává podstatné jméno («měření, příprava»), které je pak ve větě blíže specifikováno dalším slovesem («provést měření, zajistit přípravu»).

Jako další syntaktický prvek administrativního textu můžeme uvést časté užití pasivu, případně pouze adjektivizovaných tvarů přičestí bez pomocného slovesa («škoda (byla) způsobená»). Ze slovesných tvarů pak nejčastěji narazíme na oznamovací způsob všech časů a na neosobní tvary sloves (Čechová, 1989, 5).

Jelínek (1996, 71) dále hovoří o syntaktické kondenzaci, což je zjednodušeně řečeno jev, při kterém „*vyjádříme člensky to, co by bylo možné vyjádřit vedlejší větou*“.

Největší výhodou syntaktické kondenzace je bezesporu zestručnění textu, nicméně je-li hustota textu příliš velká, dochází k tzv. přehuštění věty a pochopení jejího obsahu se tak stává pro čtenáře složitější. Další výhodou takto kondenzovaných vyjádření je možnost vyhnout se určení času a původce děje (Jelínek, 1996, 72). Budeme-li chtít nahradit například kondenzované vyjádření «nebezpečí zkreslování» pomocí vedlejší věty, je třeba kromě převedení substantiva na sloveso přidat také podmět a zároveň zvolit vhodný slovesný čas.²

² Tento příklad uvádí sám Jelínek

Syntaktických znaků typických pro administrativní, potažmo právní styl bychom našli velmi mnoho a jejich výčet by byl poměrně vyčerpávající, pro potřebu této práce si vystačíme s těmi výše zmíněnými.

1.5 Lexikální rovina

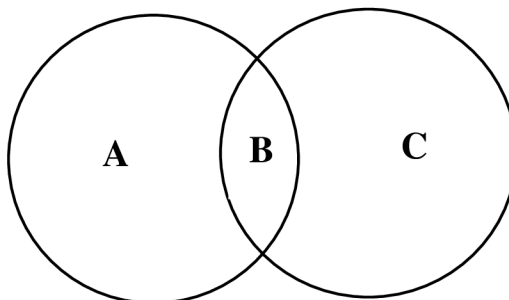
Pokud jde o právní lexikum, charakteristickým rysem právního jazyka je složitá a jedinečná právní slovní zásoba, která se vyskytuje v různých právních jazycích. Jedná se o univerzální rys právního jazyka, ale různé právní jazyky mají svůj vlastní jedinečný právní slovník. Je to nejviditelnější a nejvýraznější jazykový rys právního jazyka jako odborného jazyka. Právní slovní zásoba v jednotlivých jazycích je často rozsáhlá. Vyplývá z práva daného právního systému a odráží ho. Při překladu vzhledem k rozdílům v právních systémech mnoho právních termínů v jednom jazyce neodpovídá termínům v jiném jazyce, což je problém neekvivalence, hlavní zdroj obtíží při překladu (Cao 2007, 20). V rámci jedinečnosti jednotlivých právních slovníků autorka hovoří například o archaičnosti anglického právního lexika, abstraktnosti a nominálnosti německého slovníku a obecnosti právního lexika čínského (Cao: 2007, 21). Cornu (2005, 14) pak tvrdí, že francouzské *vocabulaire juridique* (právní slovní zásoba) sdružuje všechny lexikální jednotky francouzského jazyka, které mají alespoň jeden právní význam.

Tomášek (2003, 47-48) si klade otázku, zda do právního lexika zahrnout pouze výrazy, které mají výlučně právní význam a jsou tedy specifické pro právo, nebo i výrazy obecného základu. K vyjádření průniku těchto dvou množin používá Eulerovy kruhy (viz obr. 1), kde levý kruh, množina A+B, představuje množinu výrazů obecného základu a pravý kruh, B+C, výrazy používané v právním jazyce. Tyto dvě množiny jsou následně rozděleny na 5 podmnožin:

- **A**, která obsahuje pouze výrazy používané v obecném jazyce, nikoli v jazyce právním («krása, radost»);
- **C**, která naopak obsahuje výrazy používané výlučně v právním jazyce, nikoli v obecném («povinný díl, neopomenutelný dědic»);
- **B**, která je průnikem množin A+B a B+C. Jako taková představuje výrazy používané jak v obecném jazyce, tak v jazyce právním, přestože jejich význam

se v obou jazycích může lišit. Tato množina se podle Tomáška (2003) ještě dále dělí na dvě podmnožiny:

- **B1**, kde najdeme výrazy s obecným základem, které jsou používány i v právním jazyce a mají alespoň z části právní význam («soud, smlouva»);
- **B2**, která obsahuje výrazy „neutrální“ používané v právních textech ale nemající žádný právní význam («den, žena»).

Obr. 1: Eulerovy kruhy, (převzato z Tomášek, 2003)

V tomto směru hovoří o právní slovní zásobě i Cornu (2005), když říká, že právní slovník nezahrnuje pouze výrazy s výlučně právním významem, nýbrž všechny výrazy, které mají alespoň jeden význam v obecném jazyce a alespoň jeden odlišný význam v jazyce právním. Tento jev nazývá vnější polysémií a dodává, že takto polysémní výrazy tvoří mnohem početnější část právního lexika než výrazy s výlučně právním významem. *Vocabulaire juridique* tak považuje za podmnožinu obecného francouzského lexika.

Obdobně se k právnímu lexiku vyjadřuje i Ďuricová (2020, 23), která říká, že není zvláštností, že právní termíny, které mají původ v běžném jazyce, resp. se v běžném jazyce používají, mají v právním jazyce jiný význam než v běžném jazyce.

Za základní lexikální aspekt právního jazyka bývá obvykle považována právní terminologie. Vedle ní však Tomášek (2003) ve své klasifikaci právní slovní zásoby uvádí ještě slovní spojení a jazykové šablony. Jelikož pro praktickou část této práce bude toto rozdělení poměrně klíčové, představíme si všechny tři kategorie podrobněji.

1.5.1 Právní termíny

Obecně se uznává, že jedním z charakteristických rysů právního jazyka je složitá a jedinečná právní slovní zásoba. Právní terminologie je nejviditelnějším a nejvýraznějším jazykovým rysem právního jazyka jako jazyka odborného a je také jedním z hlavních zdrojů obtíží při překladu právních dokumentů. Tento společný rys právního jazyka se vyskytuje ve většině jazyků, ale v každém jazyce existují jedinečné rysy. Právní slovní zásoba v daném jazyce, zahrnující jak právní pojmy, tak právní zvyklosti, je rozsáhlá. Vyplývá z práva konkrétního právního systému, který daný jazyk používá, a odráží ho. V překladu, vzhledem k systémovým rozdílům v právu, mnoho právních slov v jednom jazyce nenachází hotové ekvivalenty v jiném jazyce, což způsobuje jazykové i právní komplikace (Cao: 2007, 53).

Definice termínu najdeme v literatuře mnoho, uvedme si pro názornost alespoň některé z nich. Havránek (1950, 7) například definuje termíny jako „*jednoznačná slova, která se užívají v jistém oboru a v něm si drží svůj odborný význam.*“ Zajímavou definici termínu obecně uvádí také Čermák (2010, 132), podle nějž jsou termíny „*názvy užívané jednoznačně pro detonáty specifické určité vědě, oboru, ale i řemeslu či speciálnímu povolání*“. Obecně se termínům přisuzují vlastnosti jako odbornost, spisovnost, nulová expresivita či definovanost. Podle některých odborníků můžeme ale narazit i na případy, u kterých lze o některých těchto vlastnostech polemizovat. Například Kovářiková (2017, 17) vidí jako nejproblematictější vlastnosti termínu jeho definovanost a jednoznačnost. Obě tyto vlastnosti jsou pro většinu termínů typické, ovšem můžeme narazit i na termíny, které jim nepodléhají. Například v humanitních oborech často narazíme na termíny, jejichž význam je chápán odlišně a existuje i více jejich možných definic, což popírá definovanost termínu. Co se týče jednoznačnosti, existují i slova, která fungují jako termíny ve více oborech, přičemž v každém z nich mají jiný význam.

(Kovářiková: 2017, 17-18) Jako příklad autorka uvádí slovo «komunikace» v lingvistice, dopravě či biologii, nebo slovo «čípek» v lékařství a botanice.

Právní termíny Tomášek (2003, 49) definuje jako pojmenování právní skutečnosti, jejichž význam je možné přesně definovat. Touto definicí poukazuje na ostřejší vymezení termínu oproti netermínu. Jako i v ostatních oborech i v právu existují termíny jednoslovné («zákon») a termíny víceslovné («ústavní zákon»). Jak lze vidět na příkladech, víceslovné právní termíny vznikají často spojením původního termínu s přívlastkem, který blíže určuje jeho význam. Zařazení polovětných konstrukcí a ustálených vazeb do právní terminologie může být sporné, my se ale přidržíme Tomášková (2003) dělení a tyto zařadíme do zvláštních kategorií.

1.5.2 Slovní spojení

Za slovní spojení Tomášek (2003, 51) považuje „*víceslovné výrazy neterminologické povahy, kterými se nepojmenovává právní skutečnost, nýbrž tato právní skutečnost se jimi pouze popisuje*“. Přestože se nejedná o termíny, tato slovní spojení jsou právně příznaková a mají pevnou stavbu, konkrétně stavbu sloveso + termín.

Obdobný přístup nabízí Jelínek (1996, 243), který za slovní spojení považuje spojení významového slovesa a substantiva, které je obvykle termínem («vynést rozsudek»). V tomto případě se jedná o pevnou vazbu, v níž nelze kvůli požadavku ustálenosti sloveso nahradit synonymem («vynést rozsudek» X «řici rozsudek»). Jak již bylo zmíněno, takovéto konstrukce bývají někdy považovány za termíny, s čímž ale nesouhlasí Tomášek (2003, 51-52), přičemž argumentuje tvrzením, že sloveso nemá schopnost označení pojmu, nýbrž pojem pouze začleňuje do syntaktické konstrukce.

Slovní spojení tedy vnímá jako výsledek implikace, neboli procesu, při kterém sám termín implikuje užití konkrétního slovesa z obecného lexika.

1.5.3 Jazykové šablony

Jako třetí složku právního lexika udává Tomášek (2003, 52) jazykové šablony neboli „*víceslovné, často polovětné až větné konstrukce, které se vyskytují jako obvyklá náležitost právních projevů*“. Jedná se o kombinaci odborné a běžné slovní zásoby, přičemž hlavní funkcí není sdělná hodnota, nýbrž dokreslení právního projevu z hlediska stylu. Jazykové šablony vznikají automatizací jazykových prostředků, mají ustálenou formu, v textech se často opakují a jejich využití je konvenční. Z tohoto důvodu je lze označit za samostatné jednotky právního jazyka, jelikož díky těmto vlastnostem je možné je z textu vyčlenit jako celek a stejně tak jsou do něj i vkládány. Jazykovým šablonám se ve své práci věnoval již Man (1969, 106), který je definuje víceméně totožně: „*Jazyková šablona je ustálený, standardní právní obrat (spojení slov, ale i celá věta), daný v právní oblasti konvencí, který vstupuje do právního projevu jako ústrojný a konstrukčně hotový.*“

Tomášek (2003, 53) dále udává dva směry klasifikace jazykových šablon, a to z hlediska strukturálního a hlediska funkčního. Ze strukturálního hlediska hovoříme o šablonách lexikálních, větných a konstrukčních. První typ představuje standardizované spojení slov, které tvoří součást věty («... pod trestem peněžité pokuty...»). Větné šablony mají podobu celé nebo nedokončené věty, tzn. obsahují vyčasované sloveso («Ustanovení tohoto zákona platí pro...»). Konstrukční šablony jsou pak tvořeny stálým jádrem a proměnnými prvky («Podle článku zákoníku»). Při klasifikaci podle funkčního hlediska zkoumáme poziční funkci šablony. Rozdělujeme tedy šablony

uvozovací («Parlament České republiky se usnesl na tomto zákoně...»), závěrečné («...
čímž byla rozprava skončena.») a vnitřní («... v souladu s ustanovením...»).

2 Překlad právního jazyka

Jak je všeobecně známo, právní jazyk je poměrně složitý a obtížný. Existuje mnoho důvodů, proč tomu tak je. Obecně lze složitost a obtížnost právního jazyka přičíst rozdílům, které se vyskytují v mezikulturní a mezijazykové komunikaci při překladu právních textů. Při překladu jakéhokoliv odborného textu není důležitá pouze dokonalá znalost výchozího jazyka a cílového jazyka, ale rovněž znalost daného oboru, přičemž za největší úskalí odborného překladu bývá zpravidla považován správný převod odborné terminologie. Oproti překladům odborných textů z oblasti například přírodních věd má ale právní překlad svá specifika. V těchto vědních oborech jsou teorie, zákony, vzorce atd. obvykle poměrně stálé a mají obecnou platnost. Stejně tak jejich terminologie je buď mezinárodní, nebo má v cílovém jazyce jednoznačné ekvivalenty. Naproti tomu při právním překladu nám nestačí pouze znalost obou jazyků a znalosti z oboru práva, důležitá je rovněž znalost obou právních systémů. Podle Touryho (2012, 170) teorie o překladu jakožto normami řízené činnosti jsou překlady druhem činnosti, která nevyhnutelně zahrnuje nejméně dva jazyky a dvě kulturní tradice, tj. nejméně dva soubory normativních systémů na každé úrovni. Při překladu právního textu platí tato teorie dvojnásob.

Chromá (2014, 20) komentuje odlišnosti oboru práva i ve vztahu k jiným společenskovědním oborům, přičemž jako hlavní rozdíl vnímá jeho lokální vázanost. Navzdory neustálým snahám o internacionalizaci podle ní právo stále zůstává oborem, který je značně ovlivněn daným společenským a právnělingvistickým kontextem, stejně tak jako geografickým a lingvistickým prostorem. Překlad právního jazyka je podle Chromé (2010, 164) mezikulturním převodem určitého sdělení, pro jehož správné provedení je klíčové pochopení právních reálií výchozí i cílové jazykové oblasti. Cao

(2007, 10) toto tvrzení potvrzuje a doplňuje, když říká, že právo a právní jazyk jsou vázány na systém, tj. odrážejí historii, vývoj a kulturu konkrétního právního systému.

Náročnost a specifika překladu právního textu zmiňuje i Ďuricová (2020, 29), podle níž překlad právních textů představuje kulturní transfer, při kterém se překladatel neustále potýká s právní komparatistikou a interpretací právních textů, aby mohlo být překladem dosaženo požadovaného komunikačního cíle.

Překladatel právního projevu musí tedy pracovat se všemi zmíněnými aspekty, tzn. nikoliv pouze převést text z jednoho jazyka do druhého, ale správně jej interpretovat a zasadit do jiného právního systému tak, „*aby obsah zůstal neporušen a přeložený text odpovídal jazykovému úzu a normě CPJ*“³ (Tomášek, 2003, 96).

2.1 Typy právního překladu

Mezi teoretiky právního překladu existuje mnoho přístupů týkajících se jeho typologie, která často vychází z typu a účelu výchozího textu. Podle Vermeerovy teorie skoposu je přesná specifikace cíle a způsobu překladu pro překladatele zásadní, tzn. má-li překladatel úspěšně splnit svůj úkol, musí znát také účel překladu (Vermeer: 2012, 191). S touto teorií se ztotožňuje i Cao (2007, 10-12), podle níž rovněž hraje při právním překladu velmi důležitou roli také účel textu překladového. Přichází tedy s rozdělením právních překladů do tří kategorií s ohledem na účel textů v cílovém jazyce, a to překlady pro normativní účely (*legal translation for normativ purpose*), pro informativní účely (*legal translation for informative purpose*) a překlady pro obecné právní nebo soudní účely (*legal translation for general legal or judicial purpose*).

2.1.1 Překlad pro normativní účely

³ CPJ = cílový právní jazyk; zkratka užívaná Tomáškem

V této kategorii právního překladu je účel textu ve výchozím jazyce totožný s účelem textu v jazyce cílovém, překladatel tedy vytváří stejně autentický právní text. Jedná se obvykle o mezinárodní právní předpisy nebo o vnitrostátní právní předpisy ve vícejazyčných jurisdikcích. Text je buď nejprve sepsán v jednom jazyce a následně přeložen do jazyka druhého, nebo je vytvářen současně v obou jazycích. V obou případech však mají oba texty totožnou právní sílu, nejedná se tedy pouze o překlady práva, ale v podstatě o právo samotné. Typickým příkladem této kategorie právního překladu jsou právní akty EU, které jsou vydávány ve všech 24 úředních jazycích a jejich hodnota a právní síla je v každém z jazyků totožná. Obvykle bývají nejprve sepsány v angličtině či francouzštině a následně jsou přeloženy do zbývajících jazyků EU. Jako další příklad lze uvést dvojjazyčnou jurisdikci Kanady.

2.1.2 Překlad pro informativní účely

Jak již název napovídá, účelem překladů spadajících do této kategorie je pouze informovat cílového čtenáře, tzn. text v cílovém jazyce není právně vymahatelný. S tímto typem překladu se setkáváme obvykle v jednojazyčných jurisdikcích a jeho cílovou skupinou jsou převážně čtenáři, kteří neovládají výchozí jazyk, ale chtějí se s touto jurisdikcí seznámit. V předchozí kategorii jsme jako příklad uvedli právní systém Kanady, který je vytvářen v angličtině i francouzštině, přičemž pro oba jazyky platí stejná právní závaznost textu. Bude-li ale z francouzštiny do angličtiny přeložen například zákon z Francie, jeho účel bude pouze informativní a nebude tedy právně vymahatelný.

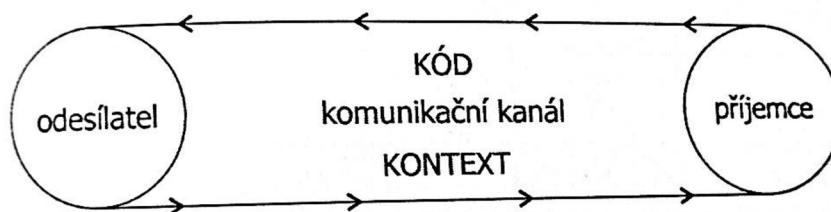
2.1.3 Překlad pro obecné právní a soudní účely

Třetí typ překladu bývá teoretiky často opomíjen, podle Cao (2007, 12) však tvoří nezanedbatelnou část překladatelské praxe. Tato kategorie se od předchozí liší

především tím, že překládané texty nemusí být nutně sepsány právním jazykem a jejich autory často nebývají odborníci. Může se tedy jednat o právní dokumenty (smlouvy, žaloby), stejně tak jako o běžné texty (korespondence, výpovědi). Do právního překladu řadíme takové texty proto, že jsou používány u soudních procesů, tudíž jsou s nimi spojeny právní důsledky.

2.2 Právní překlad jako komunikace

Jakmile se obsah právního textu stane relevantní v právním diskurzu, dochází k jeho interpretaci (Chromá: 2014, 25). Budeme-li nahlížet na právní překlad jako na proces komunikace, během právního diskurzu vzniká mezi odesílatelem a příjemcem komunikační kanál. Nachází-li se účastníci této komunikace v prostředí jednoho jazykového kódu (*unilingual environment*), bude tento kanál lineární, tedy půjde od odesílateli přímo k příjemci (viz obr. 2) (Chromá: 2014, 25).

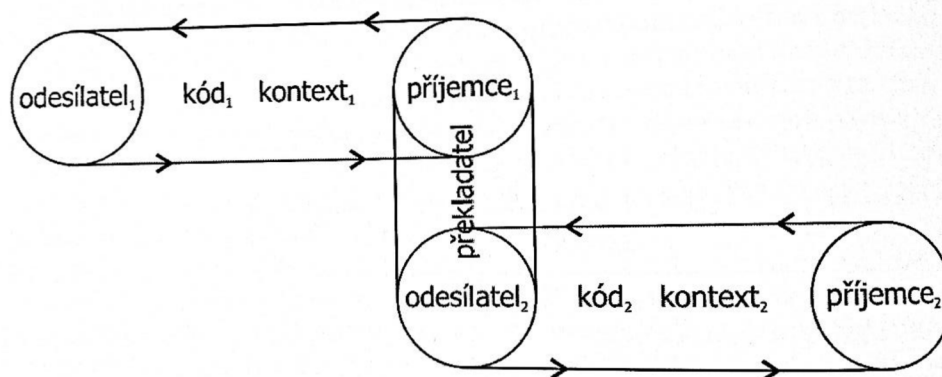

Obr. 2: Lineární model právní komunikace (převzato z Chromá: 2014, 25)

Jakmile je však jazykový kód odesílatele a příjemce odlišný, tedy musí dojít k překladu textu, nicméně se tyto dva pohybují ve stejném kontextu, komunikační model se podle Chromé (2014: 25-26) mění na dvoučlankový. V tomto případě mohou nastat dvě situace:

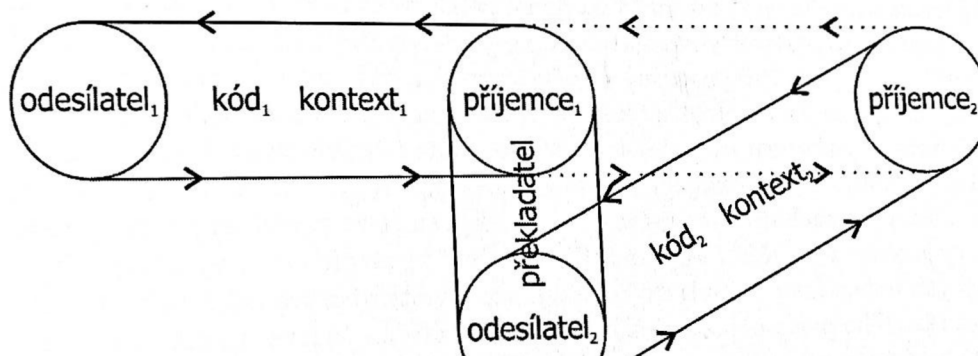
V prvním případě byl výchozí text původně vytvořen pro příjemce užívajícího stejný jazykový kód a pohybujícího se ve stejném právním kontextu, nicméně z nějakého důvodu musí být text přeložen pro někoho, kdo nebyl autorem původního textu zamýšlen jako adresát (Chromá: 2014, 25-26). Překladatel se tak stává příjemcem výchozího textu a zároveň zprostředkovatelem textu pro příjemce textu cílového.

Budeme-li vycházet z typologie právního překladu podle Cao (2007) (viz kapitola 2.1), jedná se zde o překlad pro informativní účely, jenž nemá žádnou právní sílu a slouží pouze k tomu, aby se příjemce seznámil s odlišným právním systémem. Překladař tedy vytváří jakýsi most mezi autorem výchozího textu a příjemcem cílového textu (viz obr. 3).

Obr. 3: Komunikační model rozdělený překladem do jiného jazyka na dva články bez jakékoliv vazby mezi odesílatelem 1 a příjemcem 2 (převzato z Chromá: 2014, 26)

Druhá situace nastává tehdy, byl-li původní text vytvořen pro adresáta, který užívá jiný jazykový kód, a jeho překlad byl tedy od začátku předpokládán (Chromá: 2014, 26-27). Oproti první situaci zde zůstává komunikační kanál víceméně lineární, přičemž dochází pouze k jakémusi dočasnému odklonu směrem k překladaři (viz obr. 4). Podstatné ale je, že na rozdíl od první situace zde zůstává možnost zpětné vazby mezi odesílatelem a příjemcem textu. Typickým příkladem mohou být právní předpisy vydávané Evropskou unií, které jsou obvykle vyhotovovány v angličtině, francouzštině nebo němčině a

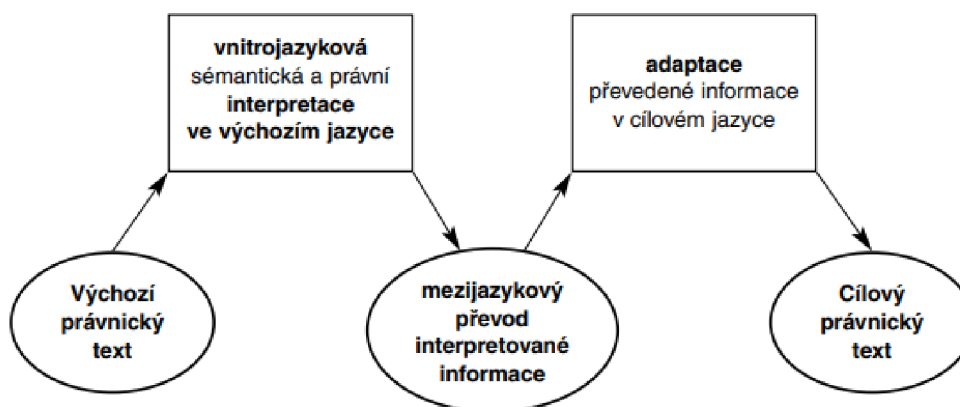

Obr. 4: Komunikační model rozdělený překladem na dva články s předjímanou komunikační vazbou mezi odesílatelem 1 a překladařem 2. (převzato z Chromá: 2014, 27)

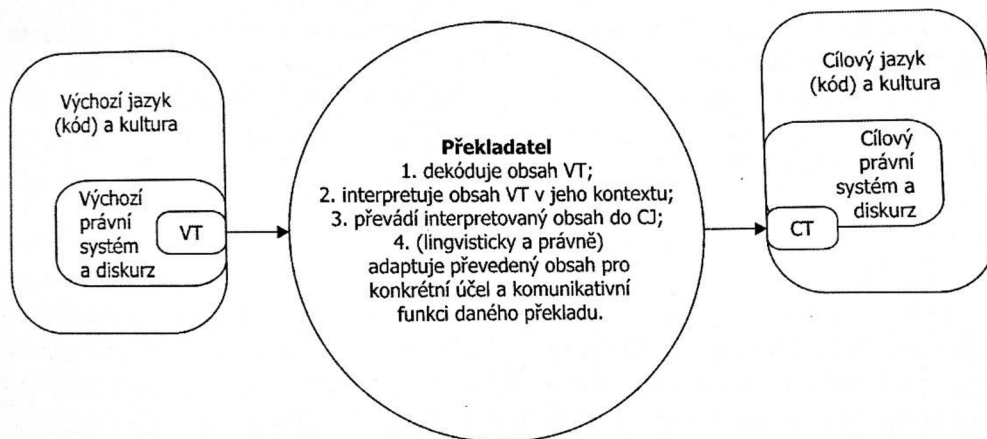
následně jsou překládány do ostatních jazyků (Chromá:2014, 26-27), a které podle výše zmíněné klasifikace překladu právních textů (kapitola 2.1) spadají do překladů pro normativní účely a jejich právní síla je tedy ve všech jazycích stejná.

2.3 Právní překlad jako proces

Má-li být přeložený text v cílovém jazyce srozumitelný, překladatelský proces nemůže spočívat pouze v překlopení textu z jednoho jazyka do druhého. Při překladu jakéhokoli textu je nutná nejprve správná interpretace textu ve výchozím jazyce a následně jeho správné zasazení do cílového jazyka a jeho kultury. K překladatelskému procesu se vyjadřuje už Levý (2012), když práci překladatele rozděluje na tři fáze – pochopení předlohy, interpretace předlohy a přestylování předlohy. Ačkoliv právní jazyk a jeho překlad mají svá výrazná specifika, Levého zásady překladatelského procesu jsou v podstatě aplikovatelné i na něj. Obrázky 5 a 6 znázorňují schéma fází překladatelského procesu podle Chromé (2010, 2014), přičemž obrázek 6 se více zaměřuje na úkoly překladatele. První fáze překladatelského procesu (obr. 5) je zde rozdělena na dva úkoly překladatele, tedy na správné dekódování obsahu výchozího textu a jeho následnou interpretaci.

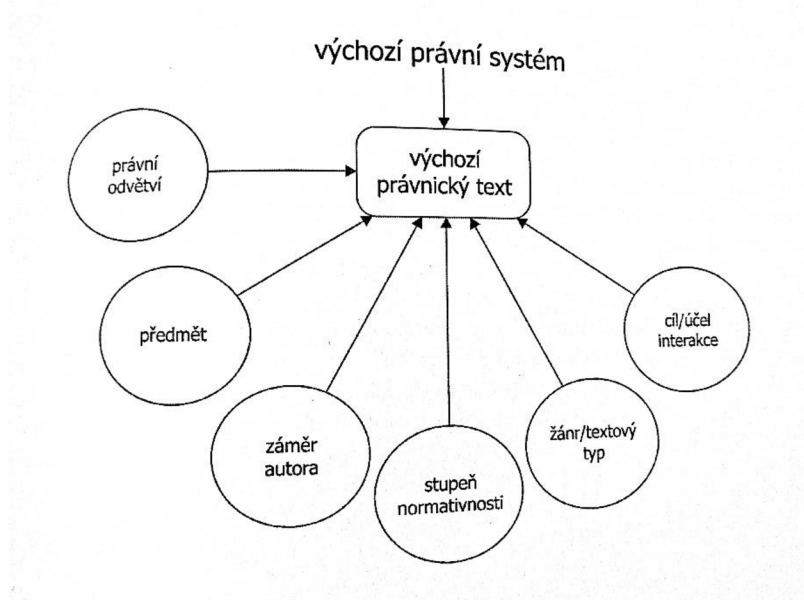
Obr. 5: Proces překladu právního textu (převzato z Chromá, 2010)

Obr. 6: Proces překlada právního textu s důrazem na roli překladatele (převzato z Chromá, 2012)

2.3.1 Vnitrojazyková interpretace ve výchozím jazyce

První fází překladačského procesu je interpretace původního textu, tzn. překladatel musí dokonale porozumět obsahu textu a pochopit jej. Jak již bylo několikrát zmíněno, cílem právního překladač není pouze převezení textu do jiného jazyka, nýbrž do jiného

Obr. 7: Faktory ovlivňující obsah výchozího právního textu (převzato z Chromá, 2014)

právního prostředí a systému, proto je tato fáze klíčová pro výslednou kvalitu překladu. Pokud totiž překladatel neporozumí smyslu textu ve výchozím jazyce, těžko jej může správně převést do jazyka cílového. Důležitým krokem při interpretaci výchozího textu je podle Chromé (2014, 29) analýza konstitutivních právnělingvistických faktorů (viz obr. 7), které zásadním způsobem ovlivňují formu a podobu tohoto textu.

2.3.2 Mezijazykový překlad

Druhou fází překladatelského procesu je podle Chromé (2014, 31) mezijazykový překlad. V této fázi převádí překladatel text z výchozího jazyka do jazyka cílového, přičemž by měl dbát na precizní volbu jazykových prostředků na základě právně-lingvistických konvencí a zvyklostí cílového právního systému.

2.3.3 Adaptace převedené informace v cílovém jazyce

V poslední fázi je přeložený text adaptován do cílového prostředí především s ohledem na jeho právně-lingvistické zvyklosti. Cílem je, aby překlad i nadále mohl být považován za „právní“ text a aby dával očekávaný smysl. (Chromá, 2014, 31)

3 Kolokace

Pojem kolokace pochází z latinského *collocare* (spolu-umístit) a v lingvistice se jím jako první začal zabývat ve 30. letech J. R. Firth (1957) (Čermák: 2006, 10). Firthův (1957) výrok „*You shall know the word by the company it keeps!*“ je pro studium problematiky kolokací poměrně stěžejní. Postupem času se tímto lingvistickým jevem začalo zabývat čím dál více teoretiků (Halliday, Sinclair, Baker), přičemž mezi nejvýznamnější české jazykovědce zabývající se touto problematikou patří pravděpodobně Čermák. Přestože kolokace vzbuzují mezi lingvisty čím dál větší zájem, jejich přístup k chápání tohoto pojmu je často velmi odlišný. Jelikož kolokace představují stěžejní pojem pro teoretickou část této práce, bude tato kapitola věnována jejich podrobné definici, kritériím jejich rozpoznávání a postupu při jejich překladu.

Ačkoliv na jednoznačné definici kolokací se lingvisté neshodují, pro názornost si zde uvedeme alespoň některé z nich. Benson (1989, 85) definuje kolokace jako „*ustálená opakující se spojení slov, v nichž si každé slovo v podstatě zachovává svůj význam.*“ (citováno z Gledhill, 2000). Další definici nabízí například van der Wouden (1997, 9): „*Termín kolokace lze použít jako nejobecnější termín pro všechny typy ustálených kombinací lexikálních položek.*“ (citováno z Gledhill, 2000). Poměrně výstižnou definici pak nabízí van Roey (1990, 46), který vnímá kolokace jako „*lingvistický jev, v němž daný prvek slovní zásoby dává přednost jinému prvku před jeho "synonymy" kvůli omezením, která nejsou na úrovni syntaxe nebo pojmového významu, ale na úrovni ustáleného jazykového úzu.*“ (citováno z Gledhill, 2000). Jelikož však neexistuje striktní vymezení kolokací, nelze při jejich charakteristice vycházet pouze z takto stručných definic, nýbrž je třeba si tuto problematiku představit podrobněji.

Budeme-li vycházet z Tomáškovy (2003) definice slovních spojení (viz 2.5.2), důležitý je zde pojem implikace, tedy skutečnost, že pojem *a* implikuje užití pojmu *b*. Volba správného výrazu by tedy pro rodilého mluvčího měla být zcela automatická, což potvrzuje i Čermák (2006, 9), když tvrdí, že užití kolokací rodilým mluvčím je podvědomě správné, nicméně vědomé odůvodnění této volby mnohdy tak jednoznačné nebývá. Tomášková (2003) slovní spojení však nelze považovat za synonymní ke kolokacím, jelikož autor do nich zahrnuje pouze kombinace sloveso + termín, omezuje

je tedy jednak délkou⁴, ale i slovním druhem jejich jednotlivých prvků. Naproti tomu délka⁵ kolokací je prakticky neomezena a s výjimkou citoslovcí mohou sestávat ze všech slovních druhů. Slovní spojení tedy tvoří pouze jednu z podmnožin kolokací.

Jak již bylo řečeno, pojem kolokace není zcela jednoznačně definován, od čehož se odvíjí jeho různá teoretická pojetí. Rozdílnosti nalezneme i v samotném užití tohoto pojmenování. Vedle slovních spojení se můžeme setkat například s označením «slovní kombinace», které užívá Chlumská (2017, 122) jako termín zastřešující všechny typy lexikálních struktur zahrnujících mimo jiné i kolokace, přičemž uvádí i anglický termín (*lexical*) *pattern*, jehož funkce je v podstatě obdobná, zahrnuje tedy všechny ustálené slovní kombinace.

3.1 Způsoby organizace jazyka podle Sinclaira

Systematičnost a kombinatoriku jazykových jednotek demonstruje Sinclair (1991, 109-115) na svých interpretačních modelech *open-choice principle* (princip volného výběru) a *idiom principle* (princip předurčeného výběru). Podle prvního principu, tedy principu volného výběru, je volba jazykových prostředků v textu náhodná a jediné, co ji omezuje, je gramatická správnost užití. Tento způsob vnímání jazyka bývá také označován jako model *slot-and-filler*, tedy model «otvor a výplň», kde jsou texty vnímány jako řada otvorů, které je potřeba vyplnit slovy.

Je celkem zřejmé, že tento způsob vnímání jazyka a volby jazykových prostředků sám o sobě nemůže být dostačující. Pokud bychom volili výrazy pouze na základě gramatické správnosti bez ohledu na jejich vzájemnou kompatibilitu, výsledné texty by ve většině nedávaly smysl. V tomto ohledu zmiňuje Čermák (2006, 10) N. Chomského a jeho slavnou větu „*Green ideas sleep furiously.*“ (Zelené ideje zuřivě spí), pomocí níž podle Čermáka autor jen zdůraznil nesmyslnost studia čisté gramatiky bez ohledu na pravidla sémantická.

Pro studium ustálených slovních kombinací, v našem případě konkrétně kolokací, je tedy klíčový Sinclairův idiomatický princip neboli princip předurčeného výběru, podle

⁴ Slovní spojení nemusí vždy obsahovat pouze dvě slova, v případě jednoslovného termínu se jedná o slovní spojení dvouslovná, v případě víceslovných termínů může být i delší, stále však obsahuje pouze dva prvky, tedy sloveso a termín. Slovní spojení lze tedy označit za dvouprvkové, nikoli vždy nutně za dvouslovné.

⁵ Počet prvků

něž výběr jazykových jednotek není náhodný, ale naopak směřuje k volbě ustálených předpřipravených slovních kombinací a frází. Chlumská (2016, 235) dodává, že Sinclairův idiomatický princip je definovaný na základě angličtiny, která je jazykem analytickým a má poměrně pevný slovosled, tudíž na ni lze tento princip vcelku snadno aplikovat na rozdíl například od češtiny, která je jazykem flektivním s volným slovosledem. Kolokace jsou tedy rozhodně užívány na základě idiomatického principu, jejich tvary jsou ustálené a jejich užití se často opakuje.

3.2 Kritéria charakterizující kolokace

Čermák (2006, 9) považuje kolokace za jedno ze stěžejních témat korpusové lingvistiky. Korpusová lingvistika je empirická disciplína, jejímž hlavním aspektem je práce s autentickými daty, která jsou součástí skutečného úzu (Kovářiková: 2017, 15). Lingvisté pracující s korpusy tedy obvykle nezkoumají, co je správné, nýbrž interpretují reálně užívané jazykové jevy. Pro studium kolokací je korpusová lingvistika velmi zásadní, jelikož většina kritérií charakterizujících kolokace je statistické povahy. Ačkoliv přesná charakteristika a definice kolokací stále představuje pro jazykovědce nelehkou otázku, statistická kritéria a přístupy nabízejí mnohem přesvědčivější argumenty než kritéria a přístupy čistě lingvistické.

3.2.1 Lingvistická kritéria

Lingvistickými přístupy ke kolokacím se ve svém výzkumu zabývá Seretan (2011, 12-13), která tvrdí, že kolokace je chápána jako řízený vztah, v němž je role zúčastněných slov nerovnoměrná a je dána především syntaktickou konfigurací kolokace. Autorka dále cituje definice kolokací podle autorů, kteří jako zásadní kritérium kolokací vnímají syntaktické a gramatické hledisko (Cowie, Kjellmer, Hausmann, Choueka, Manning and Schütze, Bartsch). Pro názornost uveďme alespoň jednu z těchto definic, podle níž kolokace představují posloupnost slov, která se v korpusu vyskytuje více než jednou ve stejné podobě a která je gramaticky dobře strukturovaná (Kjellme: 1987, 133; cit. z Seretan: 2011, 12). Z lingvistického hlediska jsou kolokace především jazykové projevy, tedy syntakticky motivované kombinace. Melčuk (2003, 19-64) dokonce označuje kolokace za frazémy, tedy syntakticky pevná slovní spojení.

Z hlediska užití slovních druhů nenajdeme u kolokací téměř žádné omezení. Ačkoli ani tento názor není zcela jednotný, obecně můžeme říci, že kolokace mohou být složeny ze

všech slovních druhů bez ohledu na kombinace, s výjimkou citoslovcí⁶, přičemž v jedné kolokaci můžeme najít i dva výrazy stejného slovního druhu.

V souvislosti s kolokacemi užívá Čermák (2006, 11) pojem sousedství a dodává, že kolokáty daného slova se s ním v textu vyskytují až na vzdálenost ± 5 slov. Obdobně se vyjadřuje i Sinclair (1991, 170), který kolokace definuje jako výskyt dvou nebo více slov v textu nedaleko od sebe. I ve většině korpusů bývá nejvyšší nastavitelná hranice při vyhledávání kolokačních seznamů právě ± 5 slov od zkoumaného výrazu. Některé kolokace však svým významem a strukturou umožňují tuto vzdálenost zvětšit, čímž dokazují, že sousedství nemusí být při hodnocení kolokací vždy objektivním ukazatelem. Při vyhledávání v korpusu jsou pak tyto kolokace problematické, jelikož systém je kvůli příliš velké vzdálenosti jejich prvků nedokáže identifikovat. Pro některé kolokace je však sousedství jedním z hlavních kritérií, které může být mnohdy neporušitelné. Budeme-li například souhlasit s Čermákem (2006, 12) a zahrneme víceslovné termíny a idiomy do kolokací (viz 4.3.2), můžeme vyzorovat, že pro tyto dva typy je těsné sousedství zásadním kritériem. Stejně tak například předložkové vazby bývají často více než dvouprvkové, nicméně všechny jejich komponenty se v textu obvykle nacházejí ve velmi těsné blízkosti.

Jako další kritérium Baker (2011, 52-53) uvádí fakt, že pokud dvě slova tvoří kolokaci, může být vztah mezi všemi nebo několika jejich různými formami, kombinovanými v jakémkoli gramaticky přijatelném pořadí. Jako příklad dává anglickou kolokaci «*achieve aims*» (dosáhnout cílů) a několik jejích typických a přijatelných variant («cílů bylo dosaženo, dosažitelné cíle...»). Sama však dále uznává, že tento jev je platný pouze u některých kolokací a vedle něj existuje i mnoho slovních kombinací, které jsou typické a přirozené pouze v některé ze svých forem.

Výčet všech teorií lingvistického přístupu ke kolokacím by byl poměrně vyčerpávající, proto jsme zde naznačili pouze některá z nich, a to primárně za účelem demonstrace, že pouze lingvistické hledisko kolokací je pro jejich přesné vymezení poněkud nedostačující obzvláště proto, že většina z těchto teorií je vcelku snadno zpochybnitelná, nebo dokonce vyvrátitelná. To je pravděpodobně také jedním z důvodů, proč jsou jednotlivé vědecké přístupy ke kolokacím tak odlišné a dodnes neexistuje jednoznačná definice

⁶ Citoslovce se pro tvorbu kolokací nevyužívají, nikoliv však proto, že bych jejich užití bylo nesprávné, nýbrž proto, že se svou povahou pro kolokace nehodí a mluvčí je tedy pro kolokaci nezvolí.

tohoto pojmu. Kritérium, které je platné pro jeden typ kolokací, je často pro jiný typ chybné. Korpusová lingvistika v současné době nabízí kritéria statistická, která jsou mnohdy, ne však vždy, přesvědčivější.

3.2.2 Statistická kritéria

Jak již bylo řečeno, za jeden z hlavních znaků kolokací můžeme považovat jejich opakovaný výskyt v textu. Základním statistickým kritériem bude tedy frekvence společného výskytu. K vygenerování slovních kombinací na základě frekvence jejich společného výskytu v textu nabízejí korpusy funkci N-gramů (bigram, trigram, tetragram...). N-gramy nabízejí seznam kombinací po sobě jdoucích dvou, tří, čtyř... slov, bez ohledu na jejich význam, což znamená, že mezi těmito kombinacemi je značné množství z nich zcela náhodné a mnohdy i nesmyslné (Čermák: 2006, 11). Takovéto automatické vygenerování náhodných kombinací bývá tedy při výzkumu kolokací pouze výchozím krokem, který si žádá další poměrně pracné rozřídění.

Aby bylo možné v textu odhalit nápadnější souvýskyty, nabízí korpusová lingvistika tzv. asociační míry neboli matematické vzorce sloužící k odhalení kolokací. Mezi nejstarší a nejužívanější asociační míry patří MI-score a T-score (Čermák: 2006, 13).

MI-score měří asociační sílu mezi dvěma slovy tím, že počítá podíl pravděpodobnosti společného výskytu dvou slov a výskyt každého z těchto slov zvlášť, který vychází z jejich relativní frekvence v korpusu. Čím vyšší je společný výskyt těchto slov, tím pevnější vazba mezi nimi je (Čermák: 2006, 13). Jelikož MI-score vychází z frekvence jednotlivých slov, nejvyšších hodnot dosahují dvojice slov, jejichž frekvence v korpusu je nízká, což může činit výsledky poněkud neprůkazné. Za průkaznou hodnotu pak bývá považována hranice $MI = 7$. Při této hodnotě už se můžeme domnívat, že se jedná o kolokaci. Hranice průkazné hodnoty se ovšem výrazně odvíjí od velikosti korpusu⁷.

T-score, často označované míra kontextu, „*je test založený na rozdílu mezi pozorovaným a předpokládaným výsledkem*“ (Čermák: 2006, 13). Pomocí tohoto testu zjišťujeme, zda počet výskytů jednotlivých slov a jejich dvojic odpovídá náhodnému

⁷ Viz *Asociační (Kolokační) Míry*. [online]. In: *Pojmy:Asociacni_miry - Příručka ČNK*. [cit. 28.07.2023]. Dostupné z wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:asociacni_miry.

rozložení slov v korpusu⁸. Jinými slovy T-score udává míru kolokability prvku A a B vzhledem k jejich absolutní četnosti v korpusu (Čermák: 2006, 13). Tento test klade oproti MI-score větší důraz na frekvenci celé kolokace, což způsobuje vyšší hodnoty u velmi frekventovaných slov (např. slov gramatických) oproti méně frekventovaným slovním kombinacím⁹.

Při výzkumu je tedy potřeba správně zvolit používanou asociační míru podle typu hledaných kolokací. Nicméně žádná z asociačních měr obvykle nevyhledá všechny kolokace zcela přesně, bezchybně a beze zbytku, je tedy téměř vždy nezbytné uchýlit se k manuálnímu dotřídění. Asociační míry jsou nicméně zásadní pomůckou při analýze velkého množství dat, které obvykle korpus nabízí.

Statistická kritéria kolokací vycházejí tedy především z matematických vzorců, čímž jsou a priori přesnější a průkaznější než kritéria lingvistická. Při zkoumání velkého množství dat představují nespornou pomůcku, nicméně je třeba mít stále na paměti, že vycházejí pouze ze zadaných vzorců a nikoli z významu slov a slovních spojení. Při práci s korpusy na základě statistických údajů se dříve či později stejně musíme přiklonit k ručnímu třídění, případně intuitivnímu hodnocení míry kolokability.

3.3 Typy kolokací

Jelikož teoretická pojetí kolokací se různí, liší se také jejich typologie, a to především proto, že se vědci neshodují na tom, které typy slovních kombinací spadají pod kolokace a které mají řekněme svou samostatnou podkategorii. My zde uvedeme dělení kolokací podle Sinclaira (1991), které je poměrně obecné a vychází spíše ze statistických faktů a dále pak klasifikaci Čermákovu (2006) vycházející spíše z lingvistických aspektů a nabízí konkrétnější východiska.

3.3.1 Dělení kolokací podle Sinclaira

⁸ Viz *Asociační (Kolokační) Míry*. [online]. In: *Pojmy:Asociacni_miry - Příručka ČNK*. [cit. 28.07.2023]. Dostupné z wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:asociacni_miry.

⁹ Viz *Asociační (Kolokační) Míry*. [online]. In: *Pojmy:Asociacni_miry - Příručka ČNK*. [cit. 28.07.2023]. Dostupné z wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:asociacni_miry.

Sinclair (1991, 115-116) odlišuje dva typy kolokací, a to kolokace klesající (*downward collocation*) a kolokace vzestupné (*upward collocation*), přičemž hlavním kritériem je frekvence spojených slov. Představme si pevnou kolokaci složenou ze slov A a B, kde A má jakožto samostatné slovo dvakrát větší frekvenci než B. V takovémto případě je společný výskyt těchto slov dvakrát významnější pro B než pro A, jelikož představuje dvojnásobný podíl výskytu. K explikaci dvou výše zmíněných typů kolokací pak Sinclair (1991, 115-116) používá termín *node* (uzel) pro zkoumané slovo a termín *collocate* (kolokát) pro jakékoli slovo, které se vyskytuje v jeho okolí. Je-li A zkoumaným slovem, tedy *node*, a B je kolokátem, jedná se o kolokaci klesající neboli kolokaci frekventovanějšího A s méně frekventovaným kolokátem B. Pokud je zkoumaným slovem B a frekventovanější A je jeho kolokátem, jedná se o kolokaci vzestupnou. Jako příklad uvádí Sinclair (1991, 116-121) kolokace anglického slova «*back*», které tvoří vzestupné kolokace například se spojky «*at*», «*from*», «*into*» a klesající kolokace například se slovesy «*arrive*», «*bring*» nebo «*come*».

3.3.2 Dělení kolokací podle Čermáka

Čermáková (2006) klasifikace je lingvistická a zaměřuje se zejména na odlišení aspektů systém-text, pravidelný-nepravidelný, kolokace-nekolokace a proprium-neproprium.

1. Systémové

- a) Pravidelné
 - i) **Termínové kolokace** (víceslovné termíny) – «cestovní kancelář, kyselina sírová»
 - ii) **Propriální kolokace** (víceslovná propria) – «Kanárské ostrovy, Velká Británie»
- b) Nepravidelné
 - i) **Idiomtické kolokace** (idiomy a frazémy) – «ležet ladem, údolí stínů»

2. Textové

- a) Pravidelné
 - i) **Běžné kolokace** (gram.-sém. kombinace) – «letní dovolená, dřevěná tužka»
 - ii) **Analytické kombinace tvarů** (analytické formy) – «šel by, byl zapsán»
- b) Nepravidelné
 - i) **Individuální metaforické kolokace** (autorské metafory) – «třeskutě vtipný»

ii) **Náhodné kombinace sousední** – «(vývody) vzduchotechniky uvnitř (bytu)»

iii) **Jiné kombinace**

3. Textové-systémové

i) **Běžné kolokace uzuální** – «prát prádlo, nakrájet nadrobno, umýt si ruce»

3.4 Překlad kolokací

Seretan (2011, 1-2) hovoří o kolokacích jako o typických kombinacích slov, které se od těch běžných liší tím, že se jejich složky v krátkém úseku textu společně vyskytují častěji než náhodně. Dále dodává, že na rozdíl od idiomů mají kolokace poměrně transparentní význam a je tedy snazší je dekodovat, nicméně připouští, že kolokace jsou pro nerodilé mluvčí mnohdy nepředvídatelné a napříč jazyky nezachovávají význam všech svých složek. Pro ilustraci tohoto tvrzení předkládá Seretan (2011, 2) tabulku (viz obr. 8) francouzských kolokací typu V+S s jejich doslovným překladem do angličtiny, který je ve výchozím jazyce nepřirozený a nesprávný a tvoří tedy tzv. anti-kolokace (*anti-collocation*) a překladem správným, ve kterém bylo v angličtině zvoleno zcela odlišné sloveso než ve francouzštině, aby bylo dosaženo ekvivalentní kolokace v cílovém jazyce.

French	Literal translation (anti-collocation)	English (correct translation)
Accuser retard	*Accuse delay	Experience delay
Établir distinction	*Establish distinction	Draw distinction
Gagner argent	*Win money	Make money
Relever défi	*Raise challenge	Take up challenge
Poser question	*Put down question	Ask question

Obr. 8: Kolokace napříč jazyky (převzato z Seretan, 2011)

Seretan (2011, 9) dále uvádí, že překlad kolokací není zajímavou disciplínou pouze pro lingvisty, ale rovněž pro pedagogy cizích jazyků. Při překladu kolokací není na místě uchylovat se k doslovnému překladu každého jejího prvku zvlášť, nýbrž je potřeba kolokaci vnímat jako celek. A stejně tak je potřeba kolokace vnímat i při studiu cizího jazyka. Jak již bylo zmíněno, kolokace jsou pro nerodilé mluvčí často nečitelné, proto je pedagogové vyučují rovnou jako celé jednotky. Studenti se tedy neučí pouze význam

jednotlivých prvků, ale význam celé kolokace jako celku. Na základě této teorie pak vzniká celá řada kolokačních slovníků, z nichž uvedme alespoň anglický *A Dictionary of English Collocations* (Kjellmer, 1994), francouzský *DiCo – Dictionnaire de Combinatoire* (Polguère, 2000) nebo Čermákův *Slovník české frazeologie a idiomatiky* (2009).

Problematicke překladau v souvislosti s ustálenými slovními kombinacemi se ve své práci věnuje také Baker (2011, 58-66), když vyčleňuje pět možných nástrah a problémů při překladau kolokací:

3.4.1 *The engrossing effect of source text patterning*

Tento jev by se dal do češtiny volně přeložit jako „strhující účinek výchozího textu“. Jinými slovy, jedná se o situaci, kdy v cílovém jazyce existuje zcela přirozená a ekvivalentní kolokace, nicméně překladatel se nechá příliš ovlivnit výchozím textem neboli nechá se jím zcela pohltit, a vytváří tak zcela nesmyslné kolokace. Jako příklad Baker (2011, 58-59) uvádí anglickou kolokaci «*strong tea*» (silný čaj), jejíž správný japonský ekvivalent by doslova zněl «*dense tea*» (hustý čaj). Eliminace přenášení kolokačních vzorců z výchozího jazyka do jazyka cílového je podle autorky poměrně snadná. Navrhuje prosté odložení překladového textu, přičemž při následném návratu k němu ho bude překladatel vnímat jako text původní a bude tedy schopen odhalit nepřirozené kolokace.

3.4.2 *Misinterpreting the meaning of a source-language collocation*

„Nesprávná interpretace významu kolokace ve výchozím jazyce“ je typická spíše pro překlad do jiného než mateřského jazyka. K tomuto jevu dochází, když se kolokace ve zdrojovém jazyce jeví jako známá, protože tvarově odpovídá běžné kolokaci v cílovém jazyce. Překladatel tedy zvolí kolokaci, která sice tvarově působí jako ekvivalentní, nicméně její význam v cílovém jazyce je odlišný.

3.4.3 *The tension between accuracy and naturalness*

Jako třetí úskalí překladau kolokací Baker (2011, 60-63) uvádí „rozpor mezi přesností a přirozeností“, kde překladatel musí učinit volbu mezi tím, co je přesné, a tím, co je

typické. Ne vždy je možné nalézt kolokaci, která bude v cílovém jazyce přirozená a typická, a přitom bude významově zcela odpovídat kolokaci jazyka výchozího. Požadavek na přesnost se značně odvíjí od typu textu a je na překladateli, aby jej posoudil. Pohybuje-li se překladatel například v oblasti práva, i zdánlivě malé odchylky ve významu mohou mít mnohdy zásadní dopad. Naopak v textech, jejichž hodnota je spíše estetická, čtenář jistě upřednostní přirozenost cílového jazyka před stoprocentní přesností. Jako příklad tohoto jevu uvádí Baker (2011, 60) anglickou kolokaci «*hard drink*», jejíž nejbližší možná kolokace v arabštině by byla «*alcoholic drink*». Zatímco «alkoholické drinky» v sobě zahrnují všechny druhy alkoholu, anglické adjektivum «*hard*», podobně jako v češtině «tvrďý», značí, že hovoříme pouze o lihovinách. Je tedy na překladateli, aby posoudil, zda je tato informace natolik důležitá, aby bylo zapotřebí narušit přirozenost cílového textu a uchýlit se k významově přesnější kolokaci.

3.4.4 *Culture-specific collocations*

„Kulturně specifické kolokace“ odrážejí kulturní prostředí, ve kterém se vyskytují. Pokud se kulturní prostředí výchozího a cílového jazyka výrazně odlišují, mohou nastat případy, kdy kolokace výchozího jazyka budou obsahovat asociace nebo lexikum pro cílový jazyk neznámé. Příkladem může být kolokace «*the lesser-known languages*» překládaná do ruštiny. Zatímco v angličtině je zcela běžné hovořit o «méně známých jazycích», ruština ekvivaletní kolokaci nezná. Baker (2011, 64) navíc dodává, že vzhledem k politickému a společenskému prostředí ruštiny je potenciálně urážlivé rozlišovat mezi známějšími a méně známými nebo hlavními a vedlejšími jazyky. Překladatel proto zvolil variantu «*so-called „small“, i.e. less widespread languages*», ve které nejen vysvětluje význam původní kolokace, ale zároveň si vytváří jakési alibi. Adjektivum «malý» (*small*) je dáno do uvozovek a následováno dovysvětlením a celý výraz ještě předchází adjektivum «takzvaný» (*so-called*), které značí překladatelův odstup od tohoto označení.

3.4.5 *Marked collocations in the source text*

Jako poslední problematický aspekt překladu kolokací uvádí Baker (2011, 65-66) „neobvyklé kolokace ve výchozím textu“. Jedná se o případy, kdy autor výchozího textu záměrně použije neobvyklé slovní spojení a překladatel by měl tuto neobvyklost zachovat i v cílovém textu. Cílem takové nové kolokace není splynutí s textem, ale naopak upoutání čtenářovy pozornosti, které by se mělo projevit i v cílovém textu.

Překladem slovních kombinací se ve svém výzkumu překladové češtiny zabývá i Chlumská (2016, 2017), i když z poněkud odlišného úhlu pohledu. Podle její teorie má překladový jazyk tendenci k větší přirozenosti a „normálnosti“ než jazyk výchozí, což zapříčiňuje vysokou míru užívání gramatických a kolokačních struktur. Ve svém výzkumu hovoří o normalizaci překladových textů, tedy jejich standardizaci a větší konvenčnosti oproti textům původním, a o tzv. *unique items hypothesis* neboli hypotéze o jedinečných jednotkách¹⁰, která potvrzuje, že překladatelé zcela nevyužívají jazykový potenciál cílového jazyka. Chlumská (2016, 2017) dále zmiňuje další výzkumy s obdobnou tematikou, jejichž autoři (Baker, Toury, Vanderauwer, Mauranen...) se zabývali překladovými texty do jiných jazyků, nicméně dospěli ke stejnému závěru. Podle těchto výzkumů tedy překladatelé často přistupují k užívání typických kolokací pro výchozí jazyk, často však na úkor jazykové pestrosti výchozího textu.

3.5 Kolokace v této práci

Jelikož ani teoretici se neshodují na jednoznačné definici a jasných kritériích kolokací, je zapotřebí si pro účely této práce na základě informací uvedených v této kapitole vytvořit „vlastní“ přístup k této problematice, ze kterého budeme vycházet v praktické části. Z hlediska Čermákovy (2006) typologie (viz 4.3.2) nás bude zajímat především třetí typ kolokací, tedy kolokace textové-systémové. Můžeme s Čermákem (2006) souhlasit, že víceslovné termíny, idiomy i frazémy patří mezi kolokace, nicméně těmi se praktická část této práce zabývat nebude. Na idiomatické kolokace v právním textu obvykle nenarazíme, tudíž nemá význam se jimi zabývat. S víceslovnou právní terminologií se naopak v analyzovaném textu setkáme ve velké míře, nicméně její překlad spadá do jiné problematiky, než kterou se tato práce zabývá. Do jisté míry

¹⁰ Překlad navrhuje sama Chlumská

budeme vycházet z Tomášková (2003) rozdělení právního lexika (viz 2.5), konkrétně z jeho definice slovních spojení, která jsme již výše označili za podmnožinu kolokací. Jelikož se pohybujeme na rovině právního jazyka, bude pro nás tato podmnožina téměř dostačující, zaměříme se tedy na slovní kombinace **sloveso + termín**, přestože bylo řečeno, že z lingvistického hlediska mohou kolokace sestávat prakticky ze všech slovních druhů. Ačkoliv jsme dříve hovořili o tom, že kolokace jsou co do počtu prvků prakticky neomezené, nezahrneme do nich v této práci jazykové šablony. Stejně jako u víceslovné právní terminologie je totiž jedná o mírně odlišnou problematiku. V případě typu kolokací, kterým se budeme zabývat, budeme vycházet z tvrzení, že kolokáty se pohybují v rozmezí ± 5 slov od výchozího slova a jsou gramaticky ohebné.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 Zkoumané prameny

4.1 Nový občanský zákoník

Nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“) vstoupil v platnost 22. března 2012 a účinnosti nabyl 1. ledna 2014. Jedná se o rekodifikaci vládního návrhu občanského zákoníku bývalého Československa z roku 1937, jejímž smyslem je úprava veškerých soukromoprávních vztahů v jednom kodexu¹¹. Společně s NOZ byly přijaty a nabýly účinnosti také zákon o korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.) a zákon o mezinárodním právu soukromém (zákon č. 91/2012 Sb.) (Chromá: 2014, 57).

Hlavními zásadami při tvorbě NOZ bylo jednak odpoutat se od socialistického práva a přiblížit se evropským právním a kulturním konvencím s ohledem na středoevropské právní myšlení¹². Kromě návrhu z roku 1937 byly dalšími zdroji inspirace například zákoník německý, švýcarský, rakouský, italský či nizozemský.

NOZ je rozdělen do pěti částí (Obecná část, Rodinné právo, Absolutní majetková práva, Relativní majetková práva a Ustanovení společná, přechodná a závěrečná) a obsahuje 3081 paragrafů. „*Pro lepší přehlednost kodexu byla přijata zásada, že jeden paragraf má obsahovat nanejvýš dva odstavce a že jeden odstavec paragrafu má obsahovat nanejvýš dvě věty. Ne vždy se však danou zásadu podařilo dodržet.*“¹³

4.2 Francouzský překlad NOZ

Překlad NOZ do francouzštiny by vyhotoven mezi lety 2013-2015 jakožto součást projektu Nové soukromé právo reg. č. CZ.1.04/4.1.00/80.00003, který byl financován z prostředků Evropské unie a státního rozpočtu České republiky. Cílem projektu byl překlad NOZ, zákona o obchodních korporacích a zákona o mezinárodním právu

¹¹ Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 27. 07. 2023]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>

¹² Viz *Důvodová zpráva NOZ* [online]. [cit. 27. 07. 2023]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

¹³ Viz *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. In: NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [cit. 27. 07. 2023]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/obecne>

soukromém do čtyř světových jazyků – angličtiny, francouzštiny, němčiny a ruštiny. V dubnu 2013 byla vypsána veřejná zakázka na překlad zmiňovaných předpisů, jejímž zadavatelem projektu bylo Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Součástí zadání byl požadavek, aby dodavatel vytvořil čtyřčlenné týmy složené ze dvou profesionálních překladatelů, vedoucího týmu, který bude mít právní a překladatelské vzdělání, a rodilého mluvčího, který bude mít minimálně magisterské právní vzdělání (znalost českého jazyka nebyla podmínkou). Dodavatelem služby byla zvolena firma Moudrý překlad, s.r.o.¹⁴

Z hlediska typologie právního překladu je překlad NOZ typickým příkladem překladu pro informativní účely. Jeho právní síla není srovnatelná s právní silou originálu, resp. není žádná. Překlad slouží pouze k informování francouzsky hovořících příjemců o české legislativě.

¹⁴ Informace v tomto odstavci byly převzaty od Glabové (2017, 39) a ze Zadávací dokumentace k veřejné zakázce dostupné z <https://tenderarena.cz/dodavatel/seznam-profilu-zadavatele/detail/Z0002484/zakazka/54756>

5 Metodika výběru kolokací

Jelikož kolokace představují jeden z hlavních předmětů zkoumání korpusové lingvistiky, i jejich výběr v této práci bude částečně vycházet z práce s korpusovým manažerem, a to konkrétně softwarem Sketch Engine, který je produktem společnosti Lexical Computing. Tato společnost založená v roce 2003 Angličanem Adamem Kilgarriffem pracuje na pomezí korpusové a počítačové lingvistiky a hlásí se k empirickému přístupu ke studiu jazyka, v němž hlavní roli hrají korpusy. Korpusový manažer Sketch Engine, na jehož vzniku se kromě Kilgarriffa podílel rovněž výzkumník a informatik Pavel Rychlý, nabízí jednak možnost vytvoření vlastního korpusu a zároveň prakticky všechny funkce potřebné pro vyhledávání a analýzu kolokací v něm (N-gramy, frekvenční seznamy, kolokační seznamy), tudíž bude sloužit pro potřeby této práce jako základní nástroj pro výběr analyzovaných kolokací.¹⁵

Při výběru ovšem nebudeme vycházet pouze z dat získaných pomocí Sketch Engine, a to hned z několika důvodů. Jak již bylo řečeno, korpusová lingvistika prací s kolokacemi velmi usnadňuje, nicméně nakonec je téměř vždy nutné uchýlit se k ručnímu dotřídění dat, jelikož software obvykle nedokáže vyhodnotit všechna data správně. Dalším důvodem je velikost korpusu, která je v našem případě poměrně malá, jelikož korpus bude tvořen pouze NOZ, a navíc rozdělen na jeho jednotlivé části. Korpusy, s nimiž zde budeme pracovat, mají tedy pouze několik desítek tisíc slov, což je velmi málo. Pro porovnání zmiňme například korpusy řady SYN, jejichž rozsah se pohybuje na stovkách milionů. Při takto malém množství dat tedy není nutné při výběru spoléhat pouze na zmiňované asociační míry, jelikož množství výsledků není tak veliké. Třetím důvodem je samotný účel, za nímž budou kolokace vyhledávány, tedy cíl této práce, jímž je analyzovat překlad těchto vybraných kolokací do francouzštiny. Na základě jisté znalosti obou těchto právních jazyků budou tedy vybrány kolokace, u nichž se předpokládá, že analýza jejich překladu nabídne zajímavá východiska, přičemž tento výběr bude zčásti podložen frekvencí souvýskytu vygenerovanou pomocí Sketch Engine, zčásti však bude intuitivní.

¹⁵ Informace v tomto odstavci byly převzaty ze stránky <https://www.sketchengine.eu/>

5.1 Postup výběru kolokací

Jak již bylo zmíněno, NOZ je rozdělen do pěti částí, přičemž každá se zabývá odlišnou právní problematikou. Předpokládáme tedy, že i frekvence určitých slov, resp. kolokací, bude v každé z těchto částí mírně odlišná v porovnání s frekvencí výskytu v celém NOZ. V první – obecné části NOZ jistě nalezneme jiné kolokace, než v částech 3 a 4, které se zabývají majetkovým právem. Prvním faktorem při výběru kolokací je tedy toto rozdělení, přičemž z každé části budou vybrány právě dvě kolokace a pátá část bude pro svůj obsah a malý rozsah vynechána.

V kapitole 4.5 jsme již naznačili, že tato práce se bude zabývat pouze verbonominálními kolokacemi, které vycházejí z Tomáškových (2003) slovních spojení, tzn. kombinace sloveso + termín. Při vyhledávání bude tedy výchozím slovem substantivum, tedy termín, k němuž bude dohledán příslušný kolokát, tedy sloveso. Z každé části NOZ budou tímto způsobem vybrány dvě kolokace, přičemž v každé z nich bude termín představovat odlišnou syntaktickou funkci (podmět/předmět).

Konkrétní postup výběru bude tedy vypadat následovně: pomocí korpusového manažeru Sketch Engine vytvoříme 5 korpusů – první bude sestávat z celého NOZ, další 4 vždy pouze z konkrétní části NOZ, přičemž část 5 bude vynechána. Dále z každé části vygenerujeme seznam nejfrekventovanějších substantiv a vybereme taková, která jsou termíny, jejichž výskyt je v konkrétní části jednak obecně častý a jednak vyšší v porovnání s výskytem v celém NOZ a která mají zároveň potenciál tvořit kolokace typické pro právní jazyk. První dva faktory jsou evidentně matematicky podložené, zatímco faktor třetí je pouze intuitivní. Poté, co vybereme příslušné substantivum, necháme vygenerovat jeho kolokáty v rozmezí ± 5 , z nichž následně na základě číselných hodnot a opět intuitivního vnímání vybereme sloveso, které tvoří s daným termínem kolokaci.

Na základě výše zmíněných kritérií a postupu byly vybrány následující kolokace:

Část 1

- zákon + stanovit
- souhlas + vyžadovat

Část 2

- soud + jmenovat
- návrh + podat

Část 3

- právo + vzniknout/vznikat
- vlastník + náležet

Část 4

- smlouva + zavazovat (se)
- škoda/újma + způsobit

Budeme-li vycházet ze Sinclairova (1991) dělení kolokací (viz kapitola 4.3.1), zkoumaným slovem (*node*) byl v našem případě vždy termín, tedy substantivum, a sloveso bylo vždy jeho kolokátem (*collocate*). Ve všech případech je celkový výskyt substantiva v korpusu větší než výskyt slovesa, jedná se tedy vždy o kolokace klesající.

6 Translatologická analýza vybraných kolokací

Tato kapitola bude věnována translatologické analýze vybraných kolokací z NOZ. Hodnotit budeme jednak gramatické změny v překladu kolokací, ale především správné užití terminologie a převedení kolokace jako celku do francouzského jazyka a právního prostředí. Dalšími faktory, které nás budou kromě správného převodu při analýze překladu zajímat, bude konzistentnost překladu a jeho autentičnost ve francouzském právním prostředí. Abychom mohli správně ohodnotit poslední zmíněný faktor, budeme kromě českého NOZ a jeho oficiálního francouzského překladu k analýze používat i autentické francouzské právní texty, a to především Code civil (dále jen CC), který představuje dokument svou podstatou a svým obsahem podobný českému NOZ.

6.1 Zákon + stanovit

Tato kolokace je vybrána z první části NOZ, tedy obecné části. V této části je slovo «zákon» 16. nejčastějším substantivem s celkem 108 výskyty, přičemž v celém NOZ narazíme na celkem 1126 jeho výskytů. Z těchto údajů by se mohlo zdát, že výskyt tohoto substantiva je v porovnání s výskytem v celém NOZ poněkud malý, nicméně je třeba vzít v úvahu, že toto substantivum se vyskytuje především v páté části NOZ, která obsahuje společná, přechodná a závěrečná ustanovení, a to konkrétně 876x. Jak již ale bylo řečeno, tuto část NOZ vzhledem k jejímu malému obsahu zkoumat nebudeme. Pro námi zkoumané 4 části zbývá tedy 250 výskytů slova «zákon», z nichž 108, tedy téměř polovinu, nalezneme v části 1. Sloveso «stanovit» se v první části NOZ vyskytuje celkem 55x, z toho 27x v kolokaci se substantivem «zákon» (viz příloha 1). MI-score této kolokace je 7,64, T-score pak 5,17.

V případě této kolokace zůstává překlad NOZ ve všech výskytech konzistentní, co se týče substantiva «zákon», které je ve všech 27 případech přeloženo jako «*loi*». Tento překlad lze označit za v podstatě jediný správný, v českém a francouzském právním lexiku lze tyto termíny považovat za přímé ekvivalenty. V případě překladu slovesa «stanovit» je variabilita zvolených ekvivalentů však podstatně větší. Nejčastěji užívaným překladem slovesa v této kolokaci je francouzské sloveso «*prévoir*», pomocí něž je přeloženo celkem 14 výskytů této kolokace, tedy zhruba polovina. Celkem 6x

pak narazíme na sloveso «*fixer*», 2x jsou užitá slovesa «*stipuler*» a «*préciser*» a slovesa «*définir*», «*déterminer*» a «*établir*» se vyskytují pouze jednou.

Co se týče gramatických tvarů kolokace, konkrétně slovesných časů, v první části NOZ se tato kolokace vyskytuje vždy v přítomném čase oznamovacího způsobu s jedinou výjimkou, kdy je přísudek tvořen pomocí modálního slovesa «*moci*». Této tendence se vesměs drží i francouzský překlad NOZ, v němž je přítomný čas oznamovacího způsobu pro překlad kolokace užit celkem ve 22 případech. Tři překlady jsou pak utvořeny pomocí pasivu a jeden pomocí participia. Tvar s modálním slovesem je stejným způsobem převeden i do francouzštiny. Ze zmíněných 27 výskytů jsou dva užitý v záporu, přičemž jeden z nich je přeložen přítomným časem oznamovacího způsobu a druhý pomocí pasivu. Následují konkrétní příklady převodu této kolokace do francouzštiny.

- Přítomný čas oznamovacího způsobu přeložený pomocí sloves «*prévoir*», «*fixer*» a «*préciser*»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 184 (1) <i>O přeměně právnické osoby zřízené zákonem lze rozhodnout, pokud to zákon výslovně stanoví.</i>	Art. 184 (1) <i>Il est possible de décider de la restructuration d'une personne morale constituée par la loi, si la loi le prévoit expressément.</i>
§ 19 (1) (...) Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.	Art. 19 (1) (...) La loi fixe <i>uniquement une limite à l'application des droits naturels d'une personne et le moyen d'assurer leur protection.</i>
§ 125 (2) Zákon stanoví, ve kterých případech lze právnickou osobu založit i právním jednáním jedné osoby obsaženým v zakladatelské listině.	Art. 125 (2) La loi précise <i>les cas dans lesquels il est également possible de constituer une personne morale par l'acte juridique réalisé par une seule personne et figurant sur l'acte fondateur.</i>

- Překlady přítomného času oznamovacího způsobu pomocí pasivu slovesa «*prévoir*» a participia slovesa «*déterminer*»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§174 (2) <i>Právnícká osoba může změnit právní formu, jen stanoví-li to zákon.</i>	Art. 174 (2) <i>Une personne morale peut modifier de forme juridique, seulement si cela est prévu par la loi.</i>
§ 568 (2) (...) <i>To platí i v případě, že byl podpis jednajícího nahrazen způsobem, který stanoví zákon.</i>	Art. 568 (2) (...) <i>Cela s'applique même si la signature de la personne qui agit, a été remplacée par un moyen déterminé par la loi.</i>

- Přísudek utvořený pomocí modálního slovesa «*moci*» přeložený slovesem «*définir*»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 3 (2) e) <i>vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká</i>	Art. 3 (2) e) <i>le droit de propriété est protégé par la loi et seule la loi peut définir la manière dont les droits de propriété prennent naissance et fin</i>

- Sloveso v záporu přeložené přítomným časem oznamovacího způsobu a pasivem slovesa «*fixer*»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 126 (2) <i>Je-li právnícká osoba zřízena zákonem, vzniká dnem nabytí jeho</i>	Art. 126 (2) <i>Si une personne morale est établie par une loi, elle est constituée le jour de son entrée en vigueur, si la loi ne</i>

<i>účinnosti, nestanoví-li zákon den pozdější.</i>	<i>fixe pas ce jour, alors le jour suivant de son entrée en vigueur.</i>
<i>§ 123 (1) Zakladatelské právní jednání určí alespoň název, sídlo právnické osoby, předmět činnosti, jaký má právnická osoba statutární orgán a jak se vytváří, nestanoví-li to zákon přímo.</i>	<i>Art. 123 (1) L'acte juridique fondateur détermine au moins le nom, le siège social de la personne morale, son domaine activité, quel en est l'organe statutaire et comment il est formé, si cela n'est pas directement fixé par la loi.</i>

Jak již bylo řečeno, gramatické tvary překladů kolokace zůstávají v tomto případě vesměs neměnné a drží se českého originálu. Výjimky, které tvoří užití pasivu a participia můžeme pokládat rovněž za vhodné, již v teoretické části této práce jsme zmiňovali pasivní konstrukce jako typické pro právní styl. Jedná se v podstatě pouze o záměnu syntaktických funkcí podmětu a předmětu, přičemž význam sdělení zůstává stejný. Pasiv může rovněž představovat efektivní způsob, jak celé sdělení zkrátit. Nahlédneme-li navíc do francouzského CC, zjistíme, že sdělení stejného nebo podobného významu francouzština obvykle vyjadřuje právě tímto způsobem spíše než přítomným časem oznamovacího způsobu:

Příklad z originálního francouzského pramene
<i>ART. 579 L'usufruit est établi par la loi, ou par la volonté de l'homme.</i>
<i>Chapitre II : Des servitudes établies par la loi</i>

Na užití některého ze zmiňovaných francouzských sloves v přítomném čase oznamovacího způsobu v CC prakticky nenarazíme, což se může zdát poněkud překvapivé. Nahlédneme-li však do jiných francouzských právních pramenů, zjistíme, že slovesa «*établir*», «*prévoir*» nebo «*fixer*» jsou ve francouzském právním jazyce užívána i v tomto tvaru:

Příklad z originálního francouzského pramene

Article 34 La loi fixe les règles concernant :¹⁶

Všechna slovesa svým význam víceméně odpovídají českému slovesu «stanovit», tudíž jejich užití pro překlad není chybné. Pokud bychom ale hodnotili konzistentnost překladu této kolokace, příliš uspokojivého výsledku bychom nedosáhli. Pro jednu z nejstálejších a nejčastějších kolokací českého právního jazyka volí francouzský překlad NOZ celkem 7 různých variant překladu. Dalším faktorem je pak nízká autenticita překladu, jak jsme zmínili, toto slovní spojení se ve francouzských originálních právních textech nevyskytuje příliš často ve tvaru přítomného času oznamovacího způsobu, který je typický pro češtinu. Z hlediska významu je tedy překlad v pořádku, nicméně z hlediska konzistence a autenticity můžeme najít jisté nedostatky.

6.2 Souhlas + vyžadovat

Stejně jako předchozí kolokace, i tato je vybrána z první části NOZ, nicméně odlišná bude mimo jiné syntaktická funkce podstatného jména. Zatímco v předchozím případě bylo substantivum podmětem, u této kolokace jsme předpokládali, že substantivum bude plnit syntaktickou funkci předmětu. Substantivum «souhlas» je se svými 92 výskyty v této části NOZ 23. nejčastější. V celém NOZ se pak toto podstatné jméno vyskytuje 354x. U slovesa «vyžadovat» pak nalezneme v první části výskytů 62. Společných výskytů bylo vygenerováno 14, po ručním dotřídění je jich však pouze 10 (viz příloha 3). Tato kolokace má MI-score 6,64 a T-score 3,57. Při bližším zkoumání kolokací jsme ale dospěli ke zjištění, že substantivum «souhlas» je ve všech deseti případech ve funkci předmětu, nikoliv podmětu, přičemž sloveso je ve všech případech kromě jednoho ve zvrtném tvaru, tedy «vyžaduje se». Namísto očekávaných konstrukcí typu „X vyžaduje souhlas“ narážíme tedy na věty jejichž základní skladební dvojici tvoří tvar „vyžaduje se souhlas“. Přestože z hlediska syntaktických funkcí tato

¹⁶ *Constitution du 14 Octobre*. Dostupné z https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000019241018

kolokace tedy neplní předem stanovená kritéria, z hlediska překladatelského nabízí poměrně zajímavá východiska a k analýze bude tedy přesto vhodná.

Ve všech případech je užit přítomný čas oznamovacího způsobu, jedenkrát je sloveso v záporném tvaru, tedy «nevyžaduje se». Tato kolokace nabízí v překladu poměrně velkou variabilitu, ani jeden z tvarů zde není použit více než třikrát. Pro substantivum «souhlas» nalezneme celkem čtyři varianty francouzského překladu – «*consentement*», «*approbation*», «*accord*» a «*autorisation*». Nejčastěji volí překlad NOZ substantivum «*consentement*», které je použito přesně v polovině případů, tedy pětkrát. Substantiva «*approbation*» a «*accord*» se pak obě vyskytují dvakrát a «*autorisation*» pouze v jednom případě. Ze sloves je pak jako ekvivalent českého «vyžadovat» nejčastěji voleno francouzské «*exiger*», a to celkem pětkrát. Dvakrát narazíme na variantu se slovesem «*nécessiter*», jedenkrát na přísudek jmenný se sponou «*être nécessaire*», rovněž jedenkrát je použito sloveso «*demander*» a jeden výskyt zaznamenává překlad pomocí modálního slovesa «*devoir*» a pasivního tvaru slovesa «*faire*». Uveďme si nyní několik příkladů francouzského překladu této kolokace:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 96 (2) <i>Písemnou formu vyžaduje i souhlas k</i>	Art. 96 (2) <i>Le consentement doit être fait par écrit également pour</i>
§ 480 (2) c) (...) <i>leďaže se k takovým rozhodnutím vyžaduje i souhlas soudu.</i>	Art. 480 (2) c) (...) <i>sauf si une telle décision nécessite l'approbation du tribunal</i>
§ 182 (...) <i>vyžaduje se tento souhlas i k přeměně právnické osoby.</i>	Art. 182 (...) <i>ce consentement est également exigé pour la restructuration de la personne morale.</i>
§ 340 (...) <i>není-li tato osoba určena, vyžaduje se předchozí souhlas dozorčí rady.</i>	Art. 340 (...) <i>si cette personne n'a pas été déterminée, on demande l'accord préalable du conseil de surveillance.</i>
§ 427 (2) (...) <i>souhlas jiné osoby se nevyžaduje.</i>	Art. 427 (2) (...) <i>le consentement d'une autre personne n'est pas nécessaire.</i>

Co se týče gramatických tvarů kolokace, kromě zmíněného jmenného přísudku se sponou a tvaru s modálním slovesem je polovina zbylých osmi výskytů přeložena pomocí přítomného času oznamovacího způsobu a druhá pak pomocí pasivu. Případy, kdy je substantivum «souhlas» v syntaktické funkci předmětu byl ve francouzštině dvakrát zachován přítomný čas oznamovacího způsobu, kolokace je tedy přeložena víceméně doslovně. Ve třetím případě bylo použito modální sloveso «*devoir*» a pasivní tvar slovesa «*faire*», tedy «*doit être fait*», z předmětu se tedy stává podmět. Vzhledem k tomu, že originální verze je utvořena v podstatě tím nejjednodušším způsobem a obsah sdělení není nijak komplikovaný, jeví se tato volba překladu poněkud krkolomná, a to tím spíše, že je pro překlad této kolokace zvolena pouze jedinkrát. Jak již bylo řečeno, případy, kdy substantivum plní syntaktickou funkci předmětu jsou v češtině téměř vždy utvořeny pomocí zvrtného slovesa. Tento jev je v překladu čtyřikrát vyřešen pomocí pasivu, zde tedy syntaktická funkce substantiva zůstává. Dvakrát narazíme na překlad pomocí přítomného času oznamovacího způsobu ve třetí osobě singuláru, přičemž gramatickým podmětem je zájmeno «*on*» a ze substantiva «souhlas» se stává předmět. Jedenkrát je pak použit přísudek jmenný se sponou, syntaktická funkce tedy zůstává stejná jako v češtině. Co se týče volby francouzských ekvivalentů slovesa «vyžadovat», slovesa «*exiger*» i «*nécessiter*» představují vhodnou volbu. Nahlédneme-li do originálního francouzského textu (CC), zjistíme, že obě tato slovesa jsou v tomto kontextu používána, obzvláště pak první zmíněné:

Příklad z originálního francouzského pramene
<i>Art. 274 2° (...) Toutefois, l'accord de l'époux débiteur est exigé pour l'attribution en propriété de biens qu'il a reçus par succession ou donation.</i>

Ojedinelý výskyt slovesa «*demander*» však za příliš vhodnou volbu považovat nelze. Sloveso «*demander*» se v CC sice vyskytuje, nikoliv však v kolokaci s ekvivalenty substantiva «souhlas». Podle povahy tohoto slovesa a jeho výskytu v originálním francouzském právním textu můžeme říci, že jeho význam odpovídá spíše českému «(za)žádat» než «vyžadovat»:

Příklad z originálního francouzského pramene

*Art. 275 (...) Le débiteur peut **demander** la révision de ces modalités de paiement en cas de changement important de sa situation.*

Podívejme se nyní, jak definují substantiva použitá pro překlad českého «souhlas» francouzské výkladové slovníky:

ACCORD – toto substantivum definuje Cornu (2018) jednoduše jako projev vůle dvou stran, přičemž slovník *Larousse* dodává, že tento projev vůlí má za cíl vyvolat právní následky požadované stranami.

CONSENTEMENT – tento termín definuje Cornu (2018) pomocí výše zmíněného substantiva «*accord*». Jedná se tedy o „dohodu“ dvou nebo více stran za účelem vzniku právních účinků. Cornu (2018) dále dodává, že se tento oboustranný projev vůle je podmínkou vzniku smlouvy. *Larousse* pak definuje tento termín jako akt, jímž dáváme souhlas (*accord*) k jinému aktu. Můžeme tedy říci, že termín «*consentement*» je projevený souhlas (*accord*) dvou nebo více rovnocenných stran, z něž vyplývají právní účinky.

APPROBATION – Cornu (2018) definuje tento termín jako souhlas vydaný vyšším orgánem, který v plném rozsahu uvádí v platnost akt vydaný orgánem, který podléhá jeho kontrole, přičemž pro slovo «souhlas» používá termín «*consentement*». Tento termín je tedy užíván, je-li souhlas projeven jednostranně, s ohledem na hierarchii orgánů. Druhým možným výkladem tohoto termínu je pak formální uznání správnosti obsahu písemného dokumentu, obvykle prostřednictvím podpisu (Cornu, 2018).

AUTORISATION – tento pojem je definován jako povolení udělené kvalifikovaným orgánem (soudcem, rodiči, správním orgánem) osobě k provedení právního úkonu, který by tato osoba za normálních okolností nemohla provést sama, jelikož k němu není dostatečně způsobilá (Cornu, 2018). Stejně jako u předchozího termínu je zde tedy důležitá nadřazenost jedné ze stran, nejedná se však nutně o orgány práva, a především

se jedná o souhlas k provedení právního úkonu, nikoliv o uvedení právního aktu v platnost.

Podíváme-li se tedy znovu na užití těchto termínů v překladu NOZ, zjistíme, že jsou vesměs užity správně. Výjimku snad tvoří jen překlad v § 340 – „(...) *není-li tato osoba určena, vyžaduje se předchozí souhlas dozorcí rady.*“, který je přeložen pomocí substantiva «*accord*». Vezmeme-li v úvahu hierarchickou nadřazenost orgánu dozorcí rady, podle výše uvedených definic by byla pravděpodobně vhodnější překlad pomocí substantiva «*autorisation*». Vezmeme-li v úvahu, že tento překlad se vyskytuje ve stejné větě se slovesem «*demander*», které jsme výše rovněž vyhodnotili jako nevhodně zvolené, zdá se být překlad celého tohoto výroku přinejmenším zvláštní.

6.3 Soud + jmenovat

Tato kolokace byla vybrána z druhé části NOZ, která se zabývá rodinným právem. V tomto případě zastává substantivum syntaktickou funkci podmětu a druhá část NOZ nabízí celkem 255 jeho výskytů, celý NOZ pak výskytů 700. Jedná se o čtvrté nejfrekventovanější substantivum druhé části NOZ. Sloveso «jmenovat» se v této části vyskytuje celkem 35x, přičemž 26 z těchto výskytů je společně se substantivem «soud» (viz příloha 5). MI-score této kolokace je 6,04, T-score 5,02.

Tato kolokace je jediná ze všech osmi vybraných, jejíž překlad je naprosto konzistentní. Substantivum «soud» je ve všech 26 případech přeloženo jako «*tribunal*», překlad slovesa «jmenovat» je pak vždy «*nommer*». V originální české verzi se tato kolokace ve 23 případech objevuje v přítomném čase oznamovacího způsobu, tedy «soud jmenuje». Tato varianta je ve většině případů (18) přeložena do francouzštiny doslovným překladem, tedy «*le tribunal nomme*»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 931 (1) (...) <i>Není-li takové osoby, jmenuje soud poručníkem jiného vhodného člověka.</i>	<i>Art. 931 (1) (...) S'il n'y a pas une telle personne, le tribunal nomme tuteur une autre personne appropriée.</i>

Ve dvou případech je tato gramatická varianta kolokace do francouzštiny přeložena pomocí složeného minulého času *passé composé*:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 783 (3) <i>Není-li domnělý otec naživu, podává se návrh proti opatrovníkovi, kterého k tomu jmenuje soud.</i>	<i>Art. 783 (3) Si le père prétendu n'est plus en vie, la proposition est soumise par rapport au curateur que le tribunal a nommé pour cela.</i>

Ve třech zbývajících případech je sloveso nahrazeno adjektivním participiem «*nommé*», díky čemuž se mění syntaktická funkce substantiva «*tribunal*», které už není podmětem, zůstává však původcem děje (*complément d'agent*):

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 850 (1) <i>Není-li osvojovaný plně svéprávný, jedná za něho zákonný zástupce, popřípadě opatrovník, kterého k tomu jmenuje soud.</i>	<i>Art. 850 (1) Si le majeur à adopter ne jouit pas pleinement de sa capacité juridique, un représentant légal ou un curateur nommé par le tribunal à cette fonction, agit en son nom.</i>

Řešení pomocí participia jsme již výše označili za opodstatněnou snahu o zkrácení věty pomocí syntaktické transpozice, jejímž výsledkem je nahrazení vedlejší věty větným členem, tedy větší sevřenost. Toto zkrácení je vcelku efektivní a v cílovém jazyce působí přirozeně. Sloveso «jmenovat», stejně tak jako jeho francouzský ekvivalent «*nommer*», se vztahuje vždy k osobě, která se tedy v případě užití pasiva nebo participia stává gramatickým podmětem.

Nahrazení přítomného času minulým se však jeví jako poměrně nelogické. Tento dojem ještě umocňuje skutečnost, že oba případy, kdy byl k překladu použit minulý čas jsou hned první dva případy výskytu této kolokace v textu (§ 783 a § 784). V celém dalším pokračování druhé části NOZ už na překlad tohoto spojení pomocí *passé composé* nenarazíme, naopak najdeme zde naprosto totožně vystavěné věty, v nichž je spojení přeloženo časem přítomným.

Ze zbývajících tří případů je v češtině jedenkrát použit minulý čas oznamovacího způsobu, jedenkrát modální sloveso «moci» a v posledním případě se jedná o podmiňovací způsob se spojkou «aby».

Minulý čas byl v překladu vyřešen opět syntaktickou transpozicí pomocí participia «*nommé*», která byla vyhodnocena jako efektivní:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 931 (2) <i>Fyzická osoba, kterou soud jmenuval, může své jmenování do funkce poručníka odmítnout.</i>	Art. 931 (2) <i>Une personne physique nommée par le tribunal, peut refuser sa nomination en tant que tuteur.</i>

Výraz s modálním slovesem «soud může jmenovat» byl do francouzštiny přeložen doslovně, tedy «*le tribunal peut nommer*»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 932 (2) <i>Do funkce poručníka může soud jmenovat i dvě osoby; budou jimi zpravidla manželé.</i>	Art. 932 (2) <i>Deux personnes peuvent également être nommées à la fonction de tuteur, le tribunal peut également nommer deux personnes, généralement un couple marié.</i>

Zde se však nelze nepozastavit nad skutečností, že naprosto totožná věta byla přeložena dvakrát, pouze za použití odlišné syntaktické struktury. První věta tohoto odstavce je tedy pro vyznění jeho celkového obsahu zcela nadbytečná.

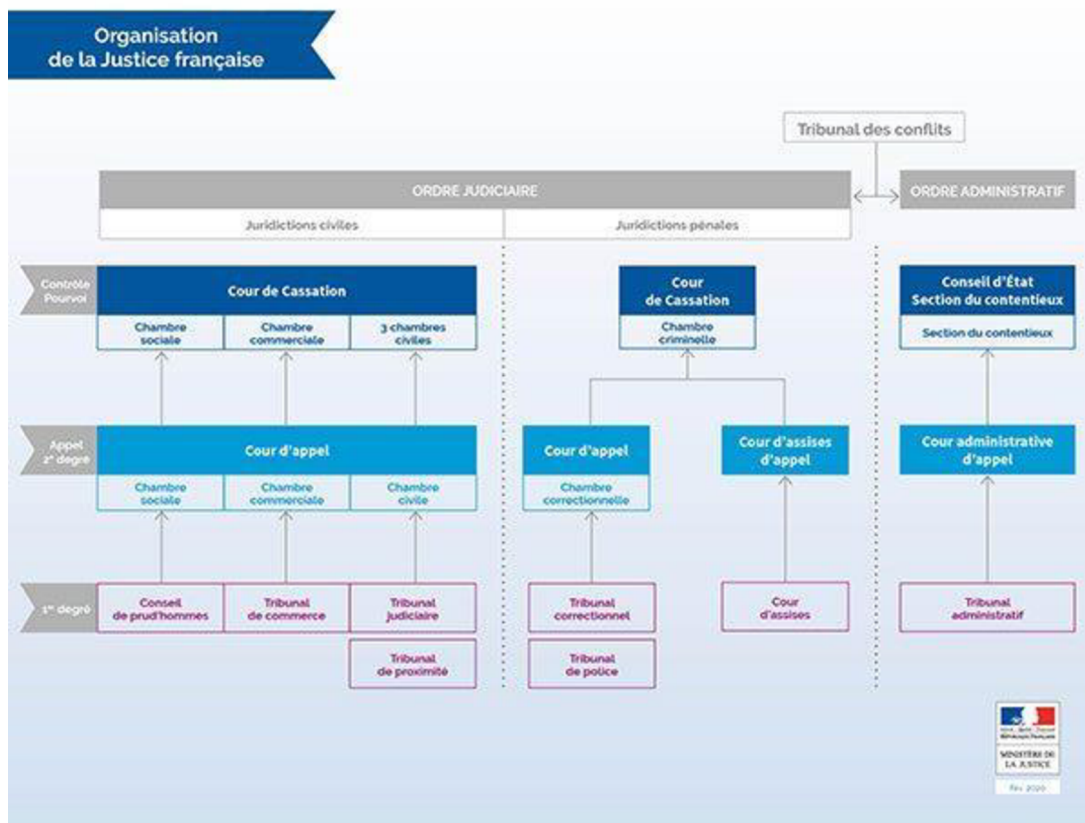
Poslední gramatická varianta této kolokace je utvořená pomocí podmiňovacího způsobu se spojkou «aby», jedná se tedy o vedlejší větu. V překladu je predikátem této vedlejší věty infinitiv, díky čemuž se z hlediska syntaktické funkce podmět mění na nepřímý předmět. Z původního «navrhnout, aby soud jmenoval» se tak stává v podstatě «navrhnout soudu, aby jmenoval»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 941 (1) (...) může poručník navrhnout, aby soud jmenoval pro správu jmění dítěte opatrovníka;	Art. 941 (1) (...) le tuteur peut proposer au tribunal de nommer un curateur pour la gestion des biens de l'enfant;

Co se týče překladu substantiva v této kolokaci, je ve všech případech zvolen francouzský termín «*tribunal*», což by se z určitého hlediska mohlo jevit jako sporná varianta. Ve francouzském soudním systému je sice značná část soudů označována termínem «*tribunal*», nicméně například pro soudy druhého stupně se užívá termín «*cour*» (viz obr. 9).

Cornu (2018) však jako jeden z významů tohoto termínu uvádí «*la juridiction elle-même*», tedy označení pro «soudnictví jako takové». Z tohoto hlediska se tedy termín «*tribunal*» jeví jako přijatelný pro převod českého slova «soud» v obecném slova smyslu. Podívejme se však, jak obdobná vyjádření řeší originální francouzská legislativa, tedy CC.

Jak je možno zaznamenat na předchozích příkladech, tato kolokace se nejčastěji v NOZ vyskytuje v souvislosti s poručnictvím a opatrovnictvím, v porovnání s francouzským originálem zůstaneme tedy pro větší názornost u stejné problematiky. Stejně jako překladová verze i CC používá v tomto případě sloveso «*nommer*». Co se týče původce

Obr. 9: Organizace francouzského soudního systému (dostupné z <https://cdad-cotedor.justice.fr>)

děje ten zůstává v těchto frázích ve francouzštině obvykle nevyjádřený, věty jsou tedy konstruovány pomocí trpného rodu a slovo «soud» je zcela vynecháno:

Příklad z originálního francouzského pramene

Art. 249-2 Un tuteur ou un curateur ad hoc est nommé lorsque la tutelle ou la curatelle avait été confiée au conjoint de la personne protégée.

Ve francouzštině se tedy u slovesa «nommer» nejčastěji setkáme s touto variantou, kdy je díky volbě slovesného času možné původce děje vynechat. Narazíme ale i na věty, v nichž zůstává sloveso v rodu činném, podmětem zde však není «soud», nýbrž «soudce», tedy «juge»:

Příklad z originálního francouzského pramene

Art. 449 A défaut de désignation faite en application de l'article 448, le juge nommé, comme curateur ou tuteur, le conjoint de la personne protégée ...

Tato varianta je ve francouzštině zcela běžná, a to nejen v případě kolokace se slovesem «*nommer*». Tam, kde český právní jazyk běžně užívá substantivum označující instituci «*soud*», francouzština obvykle volí pojmenování osoby, tedy «*soudce*»:

Příklad z originálního francouzského pramene

Art. 244 Le juge déclare alors la demande irrecevable.

Příklad z NOZ

§ 129 (1) Soud prohlásí právnickou osobu po jejím vzniku za neplatnou i bez návrhu, pokud ...

Obdobně jako termín «*tribunal*» definuje Cornu (2018) i termín «*juge*», tedy jako obecné označení pro soudnictví neboli jakýkoli orgán s jurisdikční pravomocí. Lze tedy říci, že užití francouzského «*tribunal*» tam, kde český právní jazyk užívá termín «*soud*», není chybné, nicméně pro francouzštinu není v textech zákonů zcela autentické.

Co se týče užití slovesa «*nommer*» v překladu NOZ namísto českého «*jmenovat*», zde se shodují jak originální prameny (NOZ a CC), tak výkladové slovníky. *Slovník spisovné češtiny* definuje sloveso «*jmenovat*» jako „*ustanovit někoho do funkce*“, přičemž francouzský výkladový slovník *Larousse* nabízí pro sloveso «*nommer*» totožnou definici. Tuto volbu můžeme tedy považovat za správnou. Slovesné časy, pomocí nichž je tato kolokace převáděna do francouzštiny jsou ve většině případů rovněž zvoleny správně. V autentických francouzských právních textech narazíme jak na přítomný čas oznamovacího způsobu, tak na užití pasivu či participia. Výjimkou zůstává tedy pouze neopodstatněné užití *passé composé* v pouhých dvou případech.

6.4 Návrh + podat

Čtvrtá kolokace je vybrána rovněž ze druhé části NOZ, nicméně dochází opět ke změně syntaktické funkce substantiva, «návrh» je zde tedy předmětem. Se svými 66 výskyty představuje substantivum «návrh» 15. nejfrekventovanější ve druhé části NOZ. V celém NOZ jej pak nalezneme celkem 338x. Sloveso «podat» se ve druhé části NOZ vyskytuje celkem 16x, společně se substantivem «návrh» pak nalezneme 10 jeho výskytů (viz příloha 7). MI-score této kolokace je 7,93, T-score pak 3,15.

I tato kolokace nabízí poměrně konzistentní překlad do francouzštiny. Substantivum «návrh» je ve všech případech přeloženo pomocí francouzského «*proposition*», kromě jediné výjimky, kdy byl jako francouzský ekvivalent zvolen termín «*demande*». Rovněž pro sloveso najdeme dvě překladové varianty a to konkrétně «*soumettre*» a «*déposer*», přičemž první zmíněné bylo použito celkem sedmkrát a druhé třikrát.

Gramatické tvary této kolokace naopak nabízejí poměrně velkou variabilitu. Ve třech případech bylo v češtině použito pasivum, čímž dochází ke změně syntaktické funkce, v těchto větách je tedy návrh podmětem, nikoliv předmětem. Z těchto tří vět je jedna v přítomném čase a zbylé dvě v čase minulém, přičemž jedna z nich je v záporném tvaru. Dvakrát narazíme na sloveso «podat» v činném rodě, jednou v čase přítomném, jednou v čase minulém. Celkem čtyřikrát je použit složený přísudek, konkrétně dvakrát s modálním slovesem «moci» a dvakrát s příslovcem «lze». V posledním případě plní celá kolokace syntaktickou funkci předmětu, zůstává tedy v infinitivu. Francouzský překlad se těchto gramatických variant víceméně drží. Pro názornost uveďme několik příkladů:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 684 (1) ... <i>Návrh lze podat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy tak manžel mohl vzhledem k okolnostem nejdříve učinit, popřípadě kdy se dozvěděl o pravém stavu věci.</i>	Art. 684 (1) ... <i>La proposition peut être soumise au plus tard un an à compter de la date à laquelle le conjoint aurait déjà pu agir bien avant étant donné les circonstances, le cas échéant quand il a eu connaissance de la disposition juridique de l'affaire.</i>

<p>§ 684 (2) ... nebo pokud potomci manžela, který podal návrh na prohlášení manželství za neplatné, navrhnou do jednoho roku po jeho smrti, aby soud prohlásil manželství za neplatné.</p>	<p>Art. 684 (2) ... ou si les descendants du conjoint qui a soumis la demande de déclaration de nullité du mariage, proposent un an après son décès que le tribunal déclare le mariage nul.</p>
<p>§ 765 (2) Nedohodnou-li se rozvedení manželé o vypořádání, může bývalý manžel podat návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.</p>	<p>Art. 765 (2) À moins que les conjoints divorcés ne se mettent d'accord autrement sur le partage, l'ex-conjoint peut déposer une proposition de partage par décision du tribunal.</p>
<p>§ 792 Je-li návrh na popření otcovství podán po uplynutí popěrné lhůty, může soud rozhodnout, že zmeškání lhůty promíjí, pokud to vyžadují zájem dítěte a veřejný pořádek.</p>	<p>Art. 792 Si, la proposition de contestation de paternité est déposée après la période qui lui est accordée, le tribunal peut décider d'excuser le délai manqué, si cela est dans l'intérêt de l'enfant et de l'ordre public.</p>
<p>§ 943 ... Jmenovaný opatrovník má právo podat návrh na zahájení řízení vždy, je-li z hlediska zájmu dítěte zapotřebí, aby soud nebo jiný orgán veřejné moci v záležitosti dítěte rozhodl.</p>	<p>Art. 943 ... Le tuteur désigné a le droit de soumettre une proposition de procédures chaque fois que les intérêts de l'enfant nécessitent que tribunal décide dans une affaire de l'enfant.</p>

Překladové varianty této kolokace ne na první pohled jeví jako správně zvolené, jednak proto, že jsou poměrně konzistentní a za druhé proto, že zvolené ekvivalenty významem odpovídají svým českým protějškům. Obě zvolená slovesa tvoří vhodný ekvivalent pro české sloveso «podat» a v nahlédneme-li do autentický francouzských textů (CC), narazíme rovněž na obě varianty:

Příklady z originálního francouzského pramene

Art. 515-12 ... Elles peuvent être prolongées au-delà si, durant ce délai, une demande en divorce ou en séparation de corps a été déposée ou si le juge aux affaires familiales a été saisi d'une demande relative à l'exercice de l'autorité parentale ...

Art. 760 A défaut d'accord entre les parties, la demande de conversion est soumise au juge ...

Obě slovesa jsou tedy vhodné překladové varianty a jejich použití můžeme považovat za správné, nicméně budeme-li hodnotit konzistenci překladu, lze namítnout, že by bylo vhodnější držet se v celém překladu pouze jedné z těchto variant.

Co se týče překladových variant substantiva «návrh», užití termínu «*proposition*» se může jevit jako správné, jelikož v obecném jazyce se skutečně jedná o přímé ekvivalenty. Jediné užití termínu «*demande*» pak působí jako nevhodně zvolené a chybné. Podívejme se ale na definice těchto slov jakožto právních termínů a nahlédněme opět do francouzského CC.

Termín «*proposition*» najdeme v celém CC pouze 6x a to většinou ve spojení «*sur proposition de*», tedy nikoli v námi zkoumané kolokaci nebo její obdobě. Přestože v obecném jazyce můžeme «návrh» a «*proposition*» označit za přímé ekvivalenty, jejich význam v jazyce právním je očividně mírně odlišný.

Příklad z originálního francouzského pramene

Art. 21-14-1 La nationalité française est conférée par décret, sur proposition du ministre de la défense, à tout étranger engagé dans les armées françaises qui a été blessé en mission au cours ou à l'occasion d'un engagement opérationnel et qui en fait la demande.

Naproti tomu termín «*demande*» se v CC vyskytuje velmi hojně a to ve velmi podobných kontextech jako český termín «návrh». Podíváme-li se na Cornuho definici tohoto termínu, zjistíme, že se skutečně jedná o vhodný ekvivalent českého termínu «návrh»: „*Acte juridique par lequel une personne formule une prétention qu'elle soumet au juge.*“ (Cornu, ...) neboli „právní akt, pomocí něž osoba předkládá soudci svůj požadavek“. Podle této definice a konkrétních příkladů užití v CC můžeme říci, že termín «*demande*» je rozhodně vhodnějším ekvivalentem českého termínu «návrh».

Větná skladba originálních francouzských textů se od té české ovšem opět trochu liší. Málokdy narazíme na věty, v nichž by termín «*demande*» tvořil kolokaci podobnou té české «podat návrh». Pokud už na takový případ narazíme, substantivum je ve spojení se slovesy «*former*» či «*présenter*», která jsou vždy v trpném rodě. Další častá varianta, na kterou můžeme v CC narazit, je pomocí slovesa «*demander*», namísto substantiva «*demande*». Jelikož termín návrh je velmi často doplněn o přívlastek neshodný («návrh na prohlášení manželství za neplatné - *la demande de déclaration de nullité du mariage*»), francouzština se často uchyluje ke konstrukci «*demander* + přívlastek neshodný», kterým je tento návrh bližší definován. Nejčastěji ovšem narazíme na obdobnou konstrukci jako u termínu «*proposition*», tedy na předložkovou vazbu «à *la demande de*», případně «*sur la demande de*». Uveďme si konkrétní příklady z CC ke každé ze zmíněných variant.

Příklady z originálního francouzského pramene
<i>Art. 381-2 ... La demande peut également être présentée par le ministère public agissant d'office ou, le cas échéant, sur proposition du juge des enfants.</i>
<i>Art. 363 ... Cette demande peut également être formée postérieurement à l'adoption.</i>
<i>Art. 363 ... Le tribunal peut, toutefois, à la demande de l'adoptant, décider que l'adopté ne portera que le nom de l'adoptant...</i>
<i>Art. 348-5 ... Si à l'expiration du délai de deux mois, le consentement n'a pas été rétracté, les parents peuvent encore demander la restitution de l'enfant à condition que celui-ci n'ait pas été placé en vue de l'adoption...</i>

Přestože překlad této kolokace se na první pohled jevil poměrně jednoznačný a správný, po důkladnější analýze jsme narazili na jisté nedostatky. Můžeme ocenit poměrně velkou konzistenci překladu, nicméně termín «*proposition*», který v překladu převažuje jakožto ekvivalent termínu návrh je zvolen nevhodně, za vhodnější variantu jsme označili termín «*demande*», který je pro francouzský právní jazyk autentičtější a lépe odpovídá českému termínu «návrh». Formulace vět většinou neodpovídá originálním francouzským větným konstrukcím, nicméně abychom docílili úplné autenticity textu, většina vět by musela být kompletně přeformulována, což by mělo negativní dopad na celkovou soudržnost textu. Za největší nedostatek lze tedy považovat nepřesně zvolenou

terminologii, ostatní aspekty překladu této kolokace můžeme považovat za dostatečné a vhodné.

6.5 Právo + vzniknout/vznikat

Pátá kolokace je vybrána ze třetí části NOZ, která se zabývá absolutními majetkovými právy. Není překvapením, že substantivum «právo» je nejfrekventovanějším substantivem celého NOZ, nalezneme zde dokonce 2253 jeho výskytů. Se svými 799 výskyty však představuje rovněž nejfrekventovanější substantivum třetí části NOZ. Jelikož slovesa «vzniknout» a «vznikat» se liší pouze videm a jejich význam je víceméně totožný, budeme je v případě této kolokace chápat jako jedno sloveso. Ve třetí části NOZ se tato slovesa vyskytují celkem 84x (59x «vzniknout», 25x «vznikat»). V kolokaci se substantivem «právo» pak bylo nalezeno celkem 44 výsledků, nicméně po ručním dotřídění jsme dospěli ke 34 společným výskytům (viz příloha 9). V případě slovesa «vzniknout» je MI-score kolokace 4,80 a T-score 5,19. U slovesa «vznikat» je hodnota MI-score 5,09, hodnota T-score pak 3,76.

Překlad termínu «právo» je konzistentně překládán jako «*droit*», což není překvapivé, vzhledem k tomu, že se jedná o přímý francouzský ekvivalent tohoto termínu. Výjimku tvoří pouze francouzský termín «*nantissement*», a to v šesti případech, kdy hovoříme o právu zástavním. Cornu (2018) říká, že termín «*nantissement*» se dle reformy z roku 2006 vztahuje na zástavu nehmotného movitého majetku. Za těchto okolností je tedy «zástavní právo» označováno právě tímto termínem, jeho užití v překladu je tedy správné.

Co se týče francouzských ekvivalentů slovesa «vzniknout/vznikat» užitých v překladu NOZ, variabilita je podstatně větší. Přesně polovina výskytů této kolokace je přeložena pomocí slovesa «*se former*». Druhým nejčastěji voleným ekvivalentem je sloveso «*naître*», na které narazíme celkem šestkrát, přičemž v jednom z výskytů je užitá jeho obdoba «*prendre naissance*». Tři výskyty pak zaznamenáme u slovesa «*constituer*», dvakrát jsou použita slovesa «*établir*», «*créer*» a «*acquérir*» a jednou jsou použita slovesa «*découler*» a «*conférer*».

Co se týče gramatických tvarů této kolokace, i zde je variabilita velmi vysoká. Jelikož substantivum je v této kolokaci podmětem, v češtině zůstává vždy v prvním pádě, nicméně ve třech případech se jedná o plurál. V jednom případě pak narazíme na větu,

v níž je substantivum «právo» předmětem, který je rozvit vedlejší větou přívlastkovou, jejímž přísudkem je sloveso «vzniknout». Tvar slovesa je pak ve většině případů, konkrétně ve 26, v češtině v přítomném čase oznamovacího způsobu, přičemž jeden z těchto případů je v záporu. Třikrát je pak sloveso uvedeno v čase minulém, z toho jednou opět v záporu. Ve zbývajících pěti případech narazíme na přísudek utvořený pomocí modálního slovesa, a to ve 4 případech slovesa «mít» a v jednom případě slovesa «moci».

Z gramatického hlediska ve francouzštině opět narazíme především na dva způsoby, kterými je kolokace přeložena, a to přítomný čas oznamovacího způsobu a pasivní konstrukce. V případě nejfrekventovanějšího francouzského ekvivalentu, tedy slovesa «*se former*», se jedná o pasiv zvrtný, přičemž zvrtné sloveso v činném rodě bylo pro překlad použito celkem patnáctkrát a jeho pasivní tvar «*être formé*» pouze dvakrát. Sloveso «*naître*» je v polovině případů jeho užití přeloženo přítomným časem oznamovacího způsobu. Stejný gramatický tvar má i již zmíněný ekvivalent «*prendre naissance*». Jelikož sloveso «*naître*» používá ve složených slovesných časech pomocné sloveso «*être*», jeho pasivní tvar v přítomném čase a tvar minulého času *passé composé* se v podstatě překrývají, na tento tvar narazíme v překladech jedenkrát. Poslední varianta přeložená pomocí slovesa «*naître*» je tvar s modálním slovesem «mít», který je přeložený pomocí vazby «à + *infinitif*», jejímž českým ekvivalentem bývá obvykle celá vedlejší věta a přesně tak je tomu i v tomto případě, kdy tento tvar nahrazuje vedlejší větu přívlastkovou. Slovesa «*constituer*», «*établir*» a «*créer*» už svými významy určují, že má-li substantivum právo zůstat v syntaktické funkci podmětu, musí být přísudek v trpném rodě, což se také děje ve všech sedmi jejich výskytech. Sloveso «*acquérir*» svým významem naopak vyžaduje záměnu syntaktických funkcí, zde se tedy substantivum «právo/*droit*» stává předmětem a podmětem je pak osoba, které ono «právo» vzniká. Obdobnou změnu syntaktických funkcí vyžaduje i sloveso «*conférer*», substantivum právo se stává předmětem přímým a osoba, která toto právo vzniká je předmětem nepřímým. Uveďme si nyní několik konkrétních příkladů překladu této kolokace:

- Přítomný čas oznamovacího způsobu přeložený stejným gramatickým tvarem:

Originální česká verze	Francouzský překlad
------------------------	---------------------

§ 1390 (1) Podzástavní právo vzniká zastavením pohledávky, které svědčí zástavní právo.	Art. 1390 Un droit de gage inférieur se forme par la garantie d'une créance qui profite d'un droit de gage.
§ 1149 (2) Při vypořádání spoluvlastnictví k nemovité věci zapsané do veřejného seznamu vznikají nová vlastnická práva zápisem do tohoto veřejného seznamu.	Art. 1149 (2) Lors du règlement de la copropriété sur un bien immeuble inscrit au Registre public, de nouveaux droits de propriétés sont créés par inscription dans ce Registre public.

- Minulý čas v kladném a záporném tvaru:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 1100 (2) (...) stane se vlastníkem osoba, která je v dobré víře a jejíž vlastnické právo bylo do veřejného seznamu zapsáno jako první, a to i v případě, že její právo vzniklo později.	Art. 1100 (2) (...) la personne qui est de bonne foi et dont le droit de propriété a été inscrit en premier au Registre public, devient propriétaire, et ce, même dans le cas où son droit a été établi plus tard.
§ 1167 Dojde-li k zápisu vlastnického práva k jednotkám do veřejného seznamu, nelze prohlášení prohlásit za neplatné ani nelze určit, že vlastnické právo k jednotce nevzniklo , v případě, že věcné právo k jednotce nabyla další osoba.	Art. 1167 Si un droit de propriété sur les unités est inscrit au Registre public, il n'est pas possible de déclarer la déclaration nulle, ni de déterminer qu' un droit de propriété sur une unité n'a pas été créé , au cas où une autre personne a acquis un droit réel sur une unité.

- Přísudek utvořený pomocí modálního slovesa «mít» ve větě přívlastkové:

Originální česká verze	Francouzský překlad

§ 1480 Dědického práva, které má teprve vzniknout , se lze jen zřici; nelze je převést ani s ním jinak naložit.	Art. 1480 Le droit de succession à naître peut être uniquement renoncé ; il n'est pas possible de le transférer ni d'en disposer autrement.
---	--

- Přisudek utvořený pomocí modálního slovesa «mít» a «moci»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§1341 (1) Má-li se stát zástavou věc, k níž má zástavnímu dlužníku vzniknout zástavní právo teprve v budoucnu, vznikne zástavní právo nabytím vlastnického práva zástavním dlužníkem.	Art. 1341 (1) Si un bien doit être gagé, sur lequel le débiteur doit acquérir un droit de gage seulement dans le futur, le droit de gage se forme par l'acquisition du droit de propriété par le débiteur.
§ 1460 (1) (...) I po uplynutí sta let však může vzniknout právo na plnění tomu obmyšlenému, (...)	Art. 1460 (1) (...) Même 100 ans après cependant, le droit à satisfaction du bénéficiaire, (...) peut être constitué ; (...)

Můžeme říci, že všechna slovesa jsou zvolena víceméně vhodně, jelikož jejich význam většinou odpovídá českému slovesu «vzniknout/vznikat». V případech, kdy je význam zvoleného ekvivalent odlišný, je pak užít trpný rod, čímž je význam celé kolokace v podstatě zachován.

Podíváme-li se však do autentického francouzského textu, tedy do CC, zjistíme, že podobné kolokace se v něm vůbec nevyskytují. Francouzský právní jazyk slovní spojení jako «mít právo», «právo vzniká» apod. vůbec nepoužívají, ve sděleních s tímto nebo podobným významem si obvykle vystačí se slovesem «*pouvoir*»:

Příklad z originálního francouzského pramene

*Art. 595 L'usufruitier **peut** jouir par lui-même, donner à bail à un autre, même vendre ou céder son droit à titre gratuit.*

Slovní spojení «mít právo» je pak v některých případech tvořeno stejně jako v češtině, tedy «*avoir le droit*»:

Příklad z originálního francouzského pramene

*Art. 1717 Le preneur **a le droit** de sous-louer, et même de céder son bail à un autre, si cette faculté ne lui a pas été interdite.*

Slovesa jako «*se former*», «*naître*» a další, na která jsme ve francouzském překladu narazili, se ve francouzském právním jazyce se substantivem «*droit*» tedy obvykle nepojí. Opět tedy můžeme říci, že slovesa pro překlad kolokace «právo + vznikat» nebyla z hlediska jejich významu zvolena špatně, nicméně v podstatě doslovný překlad této kolokace je pro výchozí právní jazyk poměrně nepřirozený. Pokud by měl text působit ve výchozím jazyce zcela přirozeně, převod této kolokace do francouzštiny by vyžadoval poměrně velké změny v textu, a to často na úrovni celých sdělení. Některé věty by bylo nutné zcela přeformulovat, pokud bychom chtěli použít po vzoru originálu například jen sloveso «*pouvoir*».

Můžeme tedy říci, že převod kolokace «právo + vzniknout/vznikat» opět nevykazuje závažné významové nedostatky, nicméně v cílovém jazyce nepůsobí přirozeně, jelikož francouzský právní jazyk tuto ani žádnou obdobnou kolokaci nepoužívá. Významově podobná sdělení jsou ve francouzštině konstruována zcela odlišně, pro autentičnost překladového textu by bylo tedy zapotřebí zcela změnit strukturu některých vět z NOZ. Při takovémto postupu by ale narůstalo riziko významové nepřesnosti, která je v případě právního jazyka zcela zásadní. Co však nelze hodnotit kladně je jednoznačně konzistence překladu, množství sloves použitých pro české sloveso «vzniknout/vznikat» je až příliš vysoké, abychom mohli říci, že toto spojení bylo překládáno jako celá kolokace.

6.6 Vlastník + náležet

Podle stanoveného modelu výběru plní substantivum druhé kolokace vybrané ze třetí části NOZ syntaktickou funkci předmětu. S 331 výskyty je podstatné jméno «vlastník» 3. nejčtenější ve třetí části NOZ, v celém NOZ se pak vyskytuje celkem 420x. Sloveso «náležet» nalezneme v této části NOZ celkem 70x, společných výskytů zbylo po dotřídění celkem 16 (viz příloha 11). MI-score této kolokace má hodnotu 5,14, T-score pak 4,12.

Substantivum této kolokace je v překladu konzistentně překládáno francouzským ekvivalentem «*propriétaire*», a to konkrétně v 15 případech, přičemž ve zbývajícím jednom případě je substantivum nahrazeno zájmenem. U slovesa «náležet» nalezneme celkem 4 francouzské ekvivalenty, a to slovesa «*appartenir*», «*profiter*», «*revenir*» a «*avoir*». Nejčastěji je použito sloveso «*appartenir*», které bylo pro překlad použito celkem 13x, u zbývajících sloves pak zaznamenáváme vždy po jednom výskytu. V případě užití slovesa «*avoir*» došlo k záměně syntaktických funkcí podmětu a předmětu. Gramatický tvar slovesa této kolokace je v češtině i ve francouzštině ve všech případech přítomný čas oznamovacího způsobu. V následujících příkladech vidíme tedy zástupce všech variant překladu této kolokace:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§1070 (2) V ostatních případech náleží ostrov vlastníku vodního koryta.	Art. 1070 (2) Dans les autres cas, l'île appartient au propriétaire de la cuvette d'eau.
§ 1068 Zemina naplavená poznenáhla na břeh náleží vlastníkovi pobřežního pozemku.	Art. 1068 L'alluvion qui se forme insensiblement aux fonds riverains profite au propriétaire riverain.
§ 1293 Když skončí požívání, náleží plody ještě neoddělené vlastníkovi .	Art. 1293 Quand le fructus se termine, les fruits qui ne sont pas encore partagés avec le propriétaire, lui reviennent .
§ 1298 Vlastníku náleží právo volně nakládat se všemi částmi domu, na které	Art. 1298 Le propriétaire a le droit de disposer librement de toutes les parties

<i>se služebnost bytu nevztahuje, a nesmí mu být znesnadněn potřebný dohled.</i>	<i>de l'appartement qui ne sont pas concernées par la servitude, et un contrôle nécessaire ne doit pas lui être rendu difficile.</i>
--	--

I francouzština používá v právních textech tuto kolokaci a pro její překlad volí ve většině případů možnost «*appartenir au propriétaire*». Tento překlad je tedy použit správně, jeho význam odpovídá významu českého náležet a jeho užití ve stejném typu vět najdeme i v CC:

Příklad z originálního francouzského pramene
<i>Art. 547 Le croît des animaux, appartiennent au propriétaire par droit d'accession.</i>

Co se týče slovesa «*profiter*», jeho použití je rovněž správné, nicméně svým významem mírně omezuje kontext, ve které je možné ho použít. Vazbu «*profiter à qqn*» bychom mohli přeložit jako «být někomu ku prospěchu», chceme-li ho tedy použít pro překlad této kolokace, musí v sobě její význam zahrnovat i tento faktor. Ve francouzském CC jsme našli prakticky totožnou větu, v jaké je sloveso *profiter* použité i v překladu NOZ:

Příklad z originálního francouzského pramene
<i>Art. 556 L'alluvion profite au propriétaire riverain, qu'il s'agisse d'un cours d'eau domanial ou non ; à la charge, dans le premier cas, de laisser le marchepied ou chemin de halage, conformément aux règlements.</i>

I tento překlad je tedy možné označit za správný a vhodně zvolený.

6.7 Smlouva + zavazovat (se)

Poslední dvě kolokace jsou vybrány ze čtvrté části NOZ, která je věnována relativním majetkovým právům. V případě kolokace substantiva «smlouva» se slovesem «zavazovat» narazíme na obě syntaktické funkce substantiva. Slovo «smlouva» zde tedy plní buď funkci podmětu, nebo funkci předmětu, a to v případě, kdy sloveso je zvrtné, tedy «zavazovat se». Substantivum «smlouva» je nejfrekventovanějším substantivem čtvrté části NOZ a zaznamenává zde celkem 1016 výskytů. V celém NOZ je to pak celkem 1294 výskytů. Sloveso «zavazovat (se)» pak ve čtvrté části nalezneme celkem 90x. Společných výskytů je celkem 23, přičemž v 7 případech je substantivum «smlouva» podmětem, v 16 pak předmětem (viz přílohy 13 a 15). MI-score této kolokace je 4,40, T- score má hodnotu 4,57.

V případě této kolokace je francouzský překlad NOZ opět velmi konzistentní. Substantivum této kolokace je ve všech 23 případech přeloženo francouzským termínem «*contrat*», který představuje přímý ekvivalent českého termínu «smlouva». Jako ekvivalent slovesa «zavazovat (se)» je pak vždy použito sloveso «(*s'*) *engager*», výjimku tvoří pouze jeden případ, ve kterém bylo zvoleno sloveso «*lier*». Výskyty, v nichž je substantivum ve funkci podmětu jsou v češtině v šesti případech v přítomném čase oznamovacího způsobu, přičemž tento model je dodržen i ve francouzském překladu. V jednom případě čeština volí čas budoucí, který je ve francouzštině rovněž zachován a přeložen právě pomocí zmiňovaného slovesa «*lier*». Zachovány zůstávají rovněž syntaktické funkce substantiv. Přítomný čas oznamovacího způsobu se v češtině vyskytuje i ve všech případech, v nichž «smlouva» plní syntaktickou funkci předmětu, a i zde je tento slovesný čas zachován i ve francouzském překladu. Ve třinácti případech jsou zachovány rovněž syntaktické funkce, a je tedy použito zvrtné sloveso «*s'engager*». Ve třech zbývajících případech má ve francouzštině «smlouva» syntaktickou funkci podmětu a je tedy použito sloveso «*engager*». Ke každé možnosti překladu si nyní uvedeme příklad:

«Smlouva» ve funkci podmětu, přítomný a budoucí čas:

Originální česká verze	Francouzský překlad
------------------------	---------------------

§ 1759 Smlouva strany zavazuje.	Art. 1759 Un contrat engage les parties
§ 1820 (1) c) v případě, že se jedná o smlouvu, jejímž předmětem je opakované plnění, nejkratší dobu, po kterou bude smlouva strany zavazovat	Art. 1820 (1) c) s'il s'agit d'un contrat qui fait l'objet de transactions répétées, sur la période la plus courte pour laquelle le contrat liera les parties

«Smlouva» ve funkci předmětu, přítomný čas oznamovacího způsobu:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 2184 (1) Směnnou smlouvou se každá ze stran zavazuje převést druhé straně vlastnické právo k věci výměnou za závazek druhé strany převést vlastnické právo k jiné věci.	Art. 2184 (1) Par un contrat d'échange, chacune des parties s'engage à transférer à l'autre partie un droit de propriété sur un bien en échange de l'obligation de l'autre partie à transférer un droit de propriété sur un autre bien.
§ 2079 (1) Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabytí vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.	Art. 2079 (1) Un contrat d'achat engage un vendeur à remettre à un acheteur un bien, qui est l'objet de son achat, et lui permettre d'acquérir un droit de propriété dessus, et un acheteur s'engage à recevoir le bien et à verser au vendeur le prix d'achat.
§ 2521 (1) Smlouvou o zájezdu se pořadatel zavazuje obstarat pro zákazníka předem připravený soubor služeb cestovního ruchu (zájezd) a zákazník se zavazuje zaplatit souhrnnou cenu.	Art. 2521 Par le biais du contrat de voyage, l'organisateur s'engage à fournir au client un ensemble préalablement élaboré de services touristiques (un voyage) et le client s'engage à payer l'intégralité du prix.

--	--

6.8 Škoda / újma + způsobit

U poslední vybrané kolokace byla k jednomu slovesu přiřazena hned dvě podstatná jména, a to z toho důvodu, že jejich významová podstata je velmi podobná. Podle právníckého slovníku „*představuje újma ohrožení subjektivních občanských práv*“ (Hendrych a kol., 2009). Pojem škoda je pak vykládán jako „*újma vzniklá v majetkové sféře poškozeného*“ (tamtéž). Můžeme tedy říci, že «škoda» je podtypem «újmy». Významem jsou tedy tyto dva termíny velmi podobné a je tedy logické, že jejich kolokátem je totéž sloveso.

Ze dvou vybraných substantiv je ve čtvrté části četnější «škoda», u které zaznamenáváme celkem 288 výskytů, přičemž v celém NOZ najdeme 361 výskytů. Ve čtvrté části NOZ se jedná o osmé nejfrekventovanější substantivum. Podstatné jméno újma je až na 68. pozici četnosti a zaznamenává ve čtvrté části celkem 75 výskytů, v celém NOZ pak výskytů 136.

Jelikož jsme hledali kolokát ke dvěma podstatným jménům, postup výběru musel být mírně upraven. Vycházeli jsme z nejfrekventovanějšího substantiva «škoda» a obvyklým postupem jsme jako jeho kolokát dohledali sloveso «způsobit». Abychom ověřili, že se obě substantiva skutečně pojí se stejným slovesem, postup jsme obrátili a vyhledali naopak kolokáty slovesa «způsobit». Sloveso «způsobit» se ve čtvrté části NOZ vyskytuje celkem 68x, přičemž ve 30 případech se pojí z jedním ze dvou vybraných substantiv (24x škoda, 6x újma) (viz příloha 9). Hodnoty asociačních měř pro kolokace způsobit + škoda/újma vypadají následovně: MI-score – 6,66/6,64 ; T-score: 4,85/2,42.

Tato kolokace nabízí poměrně konzistentní překladová řešení co se týče obou substantiv i slovesa. Termín «škoda» je do francouzštiny vždy přeložen francouzským termínem «*dommage*», který představuje přímý ekvivalent českého termínu «škoda». Cornu definuje termín «*dommage*» následovně: „*Atteinte subie par une perosnne dans son corps, dans son patrimoine ou dans ses droits extrapatriomoniaux...*“, čili „poškození, které osoba utrpěla na těle, na majetku nebo na nemajetkových právech“. Pro český termín «újma» byl ve většině případů zvolen francouzský termín «*préjudice*».

Francouzské právní termíny «*dommage*» a «*préjudice*» jsou obecně používány jako synonymní, přičemž druhý zmíněný je uváděn jako důsledek prvního zmíněného (Cornu...) Jinými slovy zatímco «*dommage*» se pouze konstatuje, «*préjudice*» vyžaduje nápravu. Jelikož ve francouzském překladu NOZ můžeme konstatovat konzistenci v užití ekvivalentů těchto termínů, můžeme jejich volbu považovat vesměs za správnou. V jednom případě narazíme na překlad termínu «újma» francouzským výrazem «*lésion*». Tento termín sice významem v podstatě odpovídá českému termínu «újma», jeho užití v konkrétním právním kontextu je však poněkud vágní. Ve větě, ve které je užit (viz příklady) se jedná konkrétně o «újmu na zdraví», pokud už bychom tedy chtěli použít tento termín, nabízelo by se ho alespoň doplnit o přívlastek «*corporelle*». Jelikož se ale jedná pouze o jediný případ, kdy byla narušena konzistence a byl užit jiný termín, tuto variantu lze spíše označit za nevhodně zvolenou.

Co se týče překladu slovesa «způsobit», ve všech případech byl zvolen francouzský ekvivalent «*causer*». Výjimku tvoří pouze jediný případ, kdy bylo použito sloveso «*porter*». První zmíněnou možnost můžeme považovat za správně zvolenou, jelikož svým významem odpovídám českému slovesu «způsobit» a zároveň se jedná o sloveso užívané ve stejném kontextu ve francouzských originálních textech. Co se týče druhé varianty, nelze ji považovat za chybnou, jelikož významem rovněž odpovídá, nicméně vzhledem k autentičnosti a konzistenci překladu je její užití celkem nelogické, tím spíše, že se jedná o jediný případ.

Gramatické tvary slovesa této kolokace v češtině jsou poměrně konzistentní. V celkem 28 případech je sloveso v činném rodě, z toho 18x v minulém čase a zbylých 10 případů je v čase přítomném. Dvakrát narazíme na rod trpný, čímž se mění syntaktická funkce substantiva, které se tak stává podmětem. Jedenkrát je trpný rod užit ve větě kladné, jedenkrát ve větě záporné. Gramatické tvary francouzského překladu jsou o něco rozmanitější. I zde narazíme na četnější užití pasivu, a to celkem ve 12 případech. Pasiv jsme v této práci již několikrát označili za vhodnou volbu, jelikož se jedná o jeden z typických aspektů právního jazyka. Celkem 8x je sloveso ve francouzštině ponecháno v rodě činném, přičemž kromě času přítomného a *passé composé* narazíme rovněž na minulý konjunktiv nebo čas budoucí. Ve zbylých 8 případech je pak použito pouze přičestí, 2x narazíme na minulé participium «*causé*», 6x na participium složené «*ayant causé*». Gramatické změny v překladu lze vesměs považovat za správné a opodstatněné,

jelikož systém francouzských slovesných časů je mnohem pestřejší než ten český. Následují konkrétní příklady překladu této kolokace.

- Varianty překladu kolokace ve tvaru «škodu/újmou způsobil»:

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 2971 <i>Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, ...</i>	Art. 2971 <i>Si les circonstances particulières d'un préjudice causé par un acte illégal le justifient, ...</i>
§ 2915 (1) ... <i>a nelze-li určit, která osoba škodu způsobil.</i>	Art. 2915 (1) ... <i>il n'est pas possible de désigner la personne ayant causé le dommage.</i>
§ 2566 (2) <i>Povinnosti k náhradě škody se dopravce zprostí, prokáže-li, že škodu způsobil:</i>	Art. 2566 (2) <i>Le transporteur sera déchargé des obligations relatives à l'indemnisation des préjudices s'il prouve que le dommage a été causé :</i>
§ 2846 (1) ... <i>došlo-li k úrazu v souvislosti s činem poškozeného, jímž jinému způsobil těžkou újmu na zdraví nebo smrt.</i>	Art. 2846 (1) ... <i>lorsque l'accident s'est produit à la suite d'un acte de la personne lésée par lequel elle a causé de graves lésions ou le décès à une autre personne.</i>

- Varianty překladu kolokace ve tvaru «škodu/újmou způsobil»:

Originální česká verze	Francouzský překlad

§ 2937 (1) Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled;	Art. 2937 (1) Si le dommage est causé par l'objet même, il sera réparé par la personne qui était en charge de la surveillance de cet objet.
§ 2905 Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu, není povinen k její náhradě...	Art. 2905 Celui qui écarte le danger imminent ou durable d'une agression illégale et portera ainsi à l'agresseur un préjudice , n'est pas dans l'obligation de réparer ce préjudice...
§ 2911 Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavínil z nedbalosti.	Art. 2911 Si une personne cause un dommage à une autre personne en violant une obligation légale, il est considéré que le dommage a été causé par négligence.

- Překlad kolokace v trpném rodě :

Originální česká verze	Francouzský překlad
§ 2927 (2) Povinnosti nahradit škodu se nemůže provozovatel zprostit, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu...	Art. 2927 (2) L'exploitant ne peut pas être dispensé de l'obligation, si le dommage a été causé suite à des circonstances ayant leur origine dans l'exploitation...
§ 2989 (2) ... Uplatní-li spotřebitel právo na náhradu škody, musí rušitel prokázat, že škoda nebyla způsobena nekalou soutěží.	Art. 2989 (2) ... Si le consommateur fait valoir le droit à la réparation du dommage, le perturbateur doit prouver que le dommage n'a pas été causé par une concurrence déloyale.

Podíváme-li se do francouzského CC, zjistíme, že tato kolokace je ve francouzštině používána velmi podobně, tedy pomocí stejné terminologie i gramatických tvarů:

Příklad z originálního francouzského pramene
<i>ART. 1245-11 ... lorsque le dommage a été causé par un élément du corps humain ou par les produits issus de celui-ci.</i>
<i>ART. 1245-12 ... lorsque le dommage est causé conjointement par un défaut du produit et par la faute de la victime ou d'une personne dont la victime est responsable.</i>
<i>ART. 1245-14 ... Toutefois, pour les dommages causés aux biens qui ne sont pas utilisés par la victime principalement pour son usage ou sa consommation privée, les clauses stipulées entre professionnels sont valables.</i>
<i>ART. 1780 ... les circonstances qui peuvent justifier l'existence et déterminer l'étendue du préjudice causé.</i>

Překlad této kolokace můžeme tedy hodnotit vesměs kladně, jelikož terminologie je zvolená správně, překlad je vcelku konzistentní a autentický. Za poměrně nevhodné můžeme označit pouze užití termínu «*lésion*» a slovesa «*porter*», a to především kvůli narušení konzistence překladu.

6.9 Shrnutí

Na začátku této kapitoly jsme jako předmět analýzy zvolili následující kritéria: gramatické změny, správný převod terminologie, autentičnost překladu v cílovém prostředí a konzistenci překladu.

Po důkladné analýze překladu všech vybraných kolokací můžeme konstatovat, že v rámci gramatických změn, tedy především slovesných časů, můžeme v překladu

zaznamenat poměrně velkou variabilitu, která je však ve většině případů opodstatněná, většinou nemá vliv na celkový význam výroku a mnohdy dokonce nabízí pro francouzštinu přirozenější použití. Změny v rámci prvního kritéria můžeme tedy považovat za vhodné.

Co se týče správného užití terminologie, ve většině případů lze překlad rovněž vnímat jako správný. Námi zkoumané kolokace sestávají z kombinace sloveso + termín, správný ekvivalent je tedy podstatný především u substantiva. Tyto ekvivalenty byly vesměs užity správně, výjimku snad tvoří pouze termín «*proposition*» v překladu kolokace podat návrh, zde jsme jako vhodnější termín uvedli substantivum «*demande*». U zvolených sloves narážíme na větší variabilitu, nicméně většinou není narušen význam celé kolokace.

U kritéria autentičnosti textu narážíme na obecný problém právního překladu, tedy velkou odlišnost právních jazyků a právních prostředí. Použité překlady mnohdy v cílovém jazyce nepůsobí příliš autenticky, což je však způsobeno tím, že úzus francouzského právního jazyka obvykle podobné výroky formuluje velmi odlišným způsobem. Aby tedy text působil zcela autenticky, bylo by v mnohých případech nutné kompletně přeformulovat celé věty, čímž by vzniklo riziko posunutí významu celého výroku. Úplná autentičnost textu se tedy v mnohých případech jeví jako poměrně utopická.

Posledním kritériem je konzistence, která vykazuje v překladu NOZ největší nedostatky. Několikrát jsme narazili na případy, kdy bylo použito hned několik překladových variant, což v textu nepůsobí dobrým dojmem, obzvláště, jedná-li se o text právní. Snad ještě hůře ale působí případy, kdy je kolokace v celém textu překládána konzistentně, přičemž narážíme na jediný případ, kdy byl zvolený jiný překlad. Tyto náhodné a vesměs neopodstatněné změny působí vcelku amatérsky.

V rámci převodu významu lze tedy překlad NOZ považovat za vcelku úspěšný, nicméně při bližším zkoumání narážíme na jisté nedostatky.

Závěr

Tématem této práce byla analýza překladu kolokací v novém občanském zákoníku do francouzského jazyka. Cílem bylo hodnocení kvality překladu NOZ v rámci překladu kolokací jako celku, případně odhalení jeho nedostatků.

V teoretické části jsme si představili právní jazyk z hlediska jeho povahy, funkcí a stylistických a syntaktických specifik a představili jsme si složky jeho slovní zásoby. Následně jsme se věnovali teorii právního překladu, představili jsme si jeho typologii, nahlédli na něj jako na způsob komunikace a představili si jeho jednotlivé fáze v rámci procesu. V následující kapitole jsme se věnovaly kolokacím, jakožto hlavnímu tématu této práce. Představili jsme si různé přístupy ke kolokacím, odlišná kritéria, podle nichž lze kolokace charakterizovat, jejich dělení podle různých lingvistů a možná úskalí při jejich překladu. Jelikož kolokace nelze zcela jednoznačně vymezit a definovat, utvořili jsme rámeček kritérií, podle nichž byly vybrány kolokace v této práci.

Druhá část práce je empirická a věnuje se analýze překladu konkrétních kolokací. Nejprve jsme si představili zkoumané prameny, tedy nový občanský zákoník a jeho oficiální překlad do francouzštiny. Následuje popis metodiky, na jejímž základě byly vybrány jednotlivé kolokace. Kromě lingvistických kritérií a intuitivního vnímání jazyka byl k výběru použit rovněž korpusový manager Sketch Engine. K analýze bylo vybráno následujících 8 kolokací: «zákon + stanovit», «souhlas + vyžadovat», «soud + jmenovat», «návrh + podat», «právo + vzniknout/vznikat», «vlastník + náležet», «smlouva + zavazovat (se)», «škoda/újma + způsobit».

Zkoumanými kritérii při překladu byly gramatické změny, správný převod právní terminologie, autentičnost překladu v cílovém právním prostředí a konzistence překladu. U každé z výše uvedených kolokací byla provedena podrobná analýza všech těchto kritérií, která je vždy doplněna o konkrétní příklady z obou textů. Jako další autentický text je k analýze používán francouzský Code Civil, a to především pro zhodnocení kritéria autentičnosti.

Gramatické změny a správný převod kolokací byly vyhodnoceny jako relativně bezproblémové. Provedené změny ve slovesných časech jsou v překladu poměrně hojné, nicméně většinou nemají vliv na celkový význam textu. Terminologie je ve většině případů převedena správně, na zásadnější výjimku jsme narazili pouze při

překladu kolokace «podat + návrh». Co se týče kritéria autentičnosti, zde narážíme na velké odlišnosti českého a francouzského jazyka. Překlad tedy v některých případech nepůsobí v cílovém jazyce zcela autenticky, jelikož právní francouzština některé výroky formuluje zcela odlišně. Jako nejproblematictější bylo vyhodnoceno kritérium konzistence, která velmi často není dodržena. V některých případech narazíme na nadměrné množství překladových variant jediné kolokace, v jiných naopak na ojedinělé překladové varianty kolokací jinak překládaných konzistentně.

Překlad NOZ tedy nehodnotíme jako špatný, nicméně vzhledem k tomu, že se jedná o oficiální překlad do francouzštiny, jehož zadavatelem bylo Ministerstvo spravedlnosti ČR a jehož tvůrci byli vybráni na základě veřejné zakázky, očekávala by se vyšší kvalita.

Vzhledem k omezenému rozsahu práce bylo vybráno pouze 8 kolokací, přestože obecně právní jazyk, i konkrétně NOZ jich samozřejmě nabízejí mnohem více. Bylo by tedy jistě zajímavé pokračovat v analýze dalších kolokací, ať už za účelem potvrzení či vyvrácení zjištěných informací.

Résumé

Ce mémoire traite des collocations dans le Code civil tchèque et leur traduction en français. La thèse est divisée en une partie théorique et une partie empirique.

Dans la partie théorique, nous présentons d'abord le langage juridique, sa nature et ses fonctions. Nous examinons ensuite le langage juridique d'un point de vue stylistique, syntaxique et enfin lexical. Les principaux théoriciens dont nous nous inspirons dans cette partie du mémoire sont Tomášek et son ouvrage *Překlad v právní praxi* (2003) ou, par exemple, Cornu (2005) ou Cao (2007). Nous nous penchons ensuite sur la traduction du langage juridique, en nous concentrant sur sa typologie, en l'envisageant comme un processus de communication et en décrivant ses différentes étapes, en nous inspirant principalement de l'ouvrage *Právní překlad v teorii a praxi* de Chromá (2014).

Le chapitre suivant est consacré au sujet principal de ce mémoire, à savoir les collocations. Nous mettons l'accent sur leurs critères linguistiques et statistiques, nous exposons les possibilités de leur classification et nous abordons ensuite la question de leur traduction. Nous nous appuyons principalement sur les travaux de Čermák (2006),

Sinclair (2007) ou Baker (2011). Sur la base des informations trouvées, nous formons ensuite un cadre par rapport auquel les collocations de cet article sont évaluées.

Nous commençons la partie empirique de ce mémoire par une brève présentation des deux textes étudiés, à savoir le Code civil et sa traduction officielle en français. Nous décrivons ensuite la méthodologie utilisée pour sélectionner les collocations étudiées. Les collocations étant l'un des principaux objets d'intérêt de la linguistique de corpus, nous travaillons également avec un gestionnaire de corpus, entre autres, pour leur sélection. Le modèle de la procédure de sélection des collocations est le même dans tous les cas et un total de 8 collocations sont sélectionnées pour l'analyse sur la base de ce modèle. Ensuite, une analyse traductologique de la traduction de ces collocations en français est effectuée. L'objectif principal est d'évaluer l'exactitude des liens utilisés dans la traduction, les changements grammaticaux apportés à la traduction, l'authenticité de la traduction dans l'environnement juridique cible et sa cohérence.

Après une analyse approfondie, nous avons conclu que les plus grandes lacunes de la traduction se situent au niveau de la cohérence, ce qui rend la traduction officielle quelque peu non professionnelle.

Etant donné que seules 8 collocations ont été analysées, l'analyse des autres collocations, qui sont innombrables dans le Code civil tchèque, est suggérée pour une recherche plus approfondie.

Zdroje

Příslušné české a francouzské právní předpisy:

NOZ dostupný z http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/NOZ_interaktiv.pdf

Oficiální francouzská verze NOZ dostupná z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Code-civil.pdf>

Literatura:

CORNU, G. *Linguistique juridique*, Paris: Montchrestien, 2005.

CHROMÁ, M. *Právní překlad v teorii a praxi. Nový občanský zákoník*. Praha: Karolinum, 2014.

TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 2003.

MILLÁN, C. a BARTRINA F. *The Routledge handbook of translation studies*. London: Routledge Taylor & Francis Group, 2013.

GAMBIER, Y. a VAN DOORSLAER L. *Handbook of translation studies*. Amsterdam: Philadelphia, 2010.

ŽURICOVÁ, A. a MOLNÁROVÁ E. *Od textu k překladu XIII*. Banská Bystrica: Belianum, 2020.

KNITTLOVÁ, D. a kolektiv. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010.

Antologie teorie odborného překladu: (výběr z prací českých a slovenských autorů). 3., aktualiz. a dopl. vyd., Na OU 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2010.

MELČUK, Igor. *Collocations dans le dictionnaire*. In: Th. Szende (red.), *Les écarts culturels dans les Dictionnaires bilingues*, 2003, Paris: Honoré Champion, 19-64.

JELÍNEK, Milan. *Styl administrativně-právní*. In *Jazyk a jeho užívání*. Sborník k životnímu jubileu profesora Oldřicha Uličného. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996. ISBN 8085899191.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1995

MAN, Oldřich. *Jazykové šablony v odborném stylu*. In *Acta Universitatis Carolinae, Philologica 4 – 5, Slavica Pragensia XI*. Praha: Carolinum.1969.

- CHLOUPEK *Funkční styly dnes*. Naše řeč, ročník 77 (1994), číslo 2, s. 57-66
- SERETAN, Violeta. *Syntax-based collocation extraction*. Text, speech and language technology. Dordrecht: Springer, c2011. ISBN 978-94-007-0133-5.
- ČERMÁK, František a ŠULC, Michal. *Kolokace*. Vyd. 1. Studie z korpusové lingvistiky. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. ISBN 80-7106-863-2.
- SINCLAIR, John McHardy a CARTER, Ronald. *Corpus, concordance, collocation*. Describing English language. Oxford: Oxford University Press, 1991. ISBN 0-19-437-144-1.
- KOVÁŘÍKOVÁ, Dominika. *Kvantitativní charakteristiky termínů*. Vydání první. Studie z korpusové lingvistiky. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN 978-80-7422-561-1.
- ČERMÁKOVÁ, Anna; CHLUMSKÁ, Lucie a MALÁ, Markéta. *Jazykové paralely*. Vydání první. Studie z korpusové lingvistiky. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-7422-557-4.
- BAKER, Mona. *In other words: a coursebook on translation*. Second edition. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2011. ISBN 978-0-415-46754-4.
- VENUTI, Lawrence. *The translation studies reader*. 3rd ed. London: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-61347-7.
- DUBĚDA, Tomáš; MRAČEK, David a OBDRŽÁLKOVÁ, Vanda. *Překlad do nemateřského jazyka: fakta, otázky, perspektivy*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-4247-5.
- MOUNIN, Georges. *Teoretické problémy překladu*. Vyd. 1. Přeložil Milada HANÁKOVÁ. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-733-X.
- ŠARČEVIČ, Susan. *New approach to legal translation*. The Hague, Kluwer Law International, 2000, ISBN 90-411-0401-1
- ŠARČEVIČ, Susan. *Legal language in action: translation, terminology, drafting and procedural issues*. Language and law. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2009. ISBN 978-953-167-226-9.
- CAO, Deborah. *Translating law*. Topics in Translation. Clevedon: Multilingual Matters, [2007]. ISBN 978-1-85359-954-5.
- HLADIŠ, F.: *Problematika českého jazyka v právu*. In: Termina 94. ŽEMLIČKA, M. (ed.). Liberec 1995.
- ČECHOVÁ. *Charakteristika administrativního stylu*. Online. Naše řeč. 1989, roč. 72, č. 72, s. 1-10.
- HAVRÁNEK, Bohuslav. *Dnešní čeština*. Online. Naše řeč. 1950, roč. 34, č. 1-2, s. 6-9
- CHROMÁ, Marta. *Překlad jako interpretace*. Online. 2010.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Čtvrté, upravené vydání. Praha: Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7.

FIRTH, J.R. *Papers in linguistics 1934–51*. Oxford University Press. (1957)

GLEDHILL, Chris. *Collocations in Science Writing*. (2018)

CHLUMSKÁ, Lucie. *Překladová čeština a její charakteristiky*. Vydání první. Studie z korpusové lingvistiky. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN 978-80-7422-621-2.

Slovníky:

CORNU, G. *Vocabulaire juridique*. Paris: Quadrige, 2018.

Larousse – Dictionnaire de français. Dostupný z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>

Slovník spisovného jazyka českého. Dostupný z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>

Právníký slovník, 3. vydání, 2009. Dostupný z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrgu>

Online zdroje:

www.justice.cz - Oficiální portál Ministerstva spravedlnosti ČR

www.legifrance.gouv.fr - Oficiální databáze právních předpisů Francie

<https://cdad-cotedor.justice.fr> – CDAD de la Côte d'Or

Seznam příloh

- Příloha č. 1 – výskyt kolokace «zákon + stanovit» v NOZ
- Příloha č. 2 – způsoby převodu kolokace «zákon + stanovit» do francouzštiny
- Příloha č. 3 – výskyt kolokace «souhlas + vyžadovat» v NOZ
- Příloha č. 4 – způsoby převodu kolokace «souhlas + vyžadovat» do francouzštiny
- Příloha č. 5 – výskyt kolokace «soud + jmenovat» v NOZ
- Příloha č. 6 – způsoby převodu kolokace «soud + jmenovat» do francouzštiny
- Příloha č. 7 – výskyt kolokace «návrh + podat» v NOZ
- Příloha č. 8 – způsoby převodu kolokace «návrh + podat» do francouzštiny
- Příloha č. 9 – výskyt kolokace «vlastník + náležet» v NOZ
- Příloha č. 10 – způsoby převodu kolokace «vlastník + náležet» do francouzštiny
- Příloha č. 11 – výskyt kolokace «právo + vznikat» v NOZ
- Příloha č. 12 – způsoby převodu kolokace «právo + vznikat» do francouzštiny
- Příloha č. 13 – výskyt kolokace «škoda/újma + způsobit» v NOZ
- Příloha č. 14 – způsoby převodu kolokace «škoda/újma + způsobit» do francouzštiny
- Příloha č. 15 – výskyt kolokace «smlouva + zavazovat» v NOZ (syntaktická funkce podmětu)
- Příloha č. 16 – způsoby převodu kolokace «smlouva + zavazovat» do francouzštiny (syntaktická funkce podmětu)
- Příloha č. 17 – výskyt kolokace «smlouva + zavazovat» v NOZ (syntaktická funkce předmětu)
- Příloha č. 18 – způsoby převodu kolokace «smlouva + zavazovat» do francouzštiny (syntaktická funkce předmětu)

Příloha č. 1

CQL [lempos_lc=="zákon-n"] • 108
2,469.47 per million tokens • 0.25%

filter stanovit -5, 5 • 27
617.37 per million tokens • 0.062%

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	doc#0) vlastnické právo je chráněno zákonem.</s><s>a jen		zákon	může stanovit , jak vlastnické právo vzniká a zaniká,
2	doc#0 řirozená práva, a tudíž se považuje za osobu.</s><s>		Zákon	stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člově
3	doc#0) (1) Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém		zákon	stanoví , že má právní osobnost, nebo jehož právní o
4	doc#0 řené nebo osoby, které spolu trvale žijí. (2) Stanoví -li		zákon	k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omeze
5	doc#0 az souhlasu zeměděleho lze jen, pokud tak stanoví jiný		zákon	. § 114 (1) Člověk je oprávněn rozhodnout, jaký má m
6	doc#0 soba statutární orgán a jak se vytváří, nestanoví -li to		zákon	přímo.</s><s>Určí též, kdo jsou první členové statuta
7	doc#0 sobu přijetím stanov nebo uzavřením jiné smlouvy. (2)		Zákon	stanoví , ve kterých případech lze právnickou osobu z
8	doc#0 nem, vzniká dnem nabytí jeho účinnosti, nestanoví -li		zákon	den pozdější. (3) Zákon stanoví, ve kterých dalších př
9	doc#0 ytí jeho účinnosti, nestanoví-li zákon den pozdější. (3)		Zákon	stanoví , ve kterých dalších případech není zápis do v
10	doc#0 rejstříku potřebný ke vzniku právnické osoby.</s><s>		Zákon	stanoví , ve kterých případech je k založení nebo ke v
11	doc#0 se posuzuje podle hlavní činnosti právnické osoby. (2)		Zákon	stanoví , ke kterým účelům lze ustavit právnickou osc
12	doc#0 prospěšná.</s><s>Orgány právnické osoby § 151 (1)		Zákon	stanoví , popřípadě zakladatelské právní jednání určí
13	doc#0 ěle její jmění nabývá právní nástupce, nebo stanoví -li		zákon	jinak. (2).</s><s>Neplýne-li z právního jednání o zruš
14	doc#0 mí orgán schopný usnášet se, nebo 37 d) tak stanoví		zákon	. (2) Umožňuje-li zákon soudu zrušit právnickou osobu
15	doc#0 ká osoba může změnit právní formu, jen stanoví -li to		zákon	. § 175 (1.</s><s>) Kdo rozhodl o přeměně právnické
16	doc#0 ě osoby o různé právní formě jen tehdy, stanoví -li tak		zákon	. § 182 Přechází-li.</s><s>přeměnou právnické osoby
17	doc#0 cké osoby zřízené zákonem lze rozhodnout, pokud to		zákon	výslovně stanoví . (2) O přeměně právnické osoby zř
18	doc#0 Nadace nakládá s nadační jistinou s péčí, jakou tento		zákon	stanoví pro správu cizího majetku.</s><s>Vyžaduje-l
19	doc#0 e osoby zapisují do obchodního rejstříku, stanoví jiný		zákon	. (2) Má se za to, že podnikatelem je osoba, která má
20	doc#0 yklá, ledaže je něco jiného ujednáno nebo stanoveno		zákonem	. (2) Mimořádná cena věci se stanoví, má-li se její hoc
21	doc#0 íá práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí		zákon	.</s><s>Stanoví -li jiný právní předpis, že určitá věc ne
22	doc#0 ě Hromadná listina obsahuje alespoň ty náležitosti, které		zákon	stanoví pro jednotlivý cenný papír včetně jeho čísla. (2
23	doc#0 l podpis jednajícího nahrazen způsobem, který stanoví		zákon	. § 569 Byla-li veřejná listina pořízena, aby popřela dřív
24	doc#0 ><s>Díl 2 Právní události § 600 Všeobecné ustanovení		Zákon	stanoví , která práva a které povinnosti vznikají, mění s
25	doc#0 ých zákonem.</s><s>Jiná práva se promlčují, pokud to		zákon	stanoví . § 612 V případě práva na život a důstojnost, j
26	doc#0 řzdeji uplynutím deseti let ode dne, kdy dospělo, ledaže		zákon	zvlášť stanoví jinou promlčovací lhůtu.</s><s>. § 630 (1)
27	doc#0 y právo mohlo být uplatněno poprvé, než jakou stanoví		zákon	, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání

Příloha č. 2

ZÁKON + STANOVIT		
Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
zákon stanoví	la loi prévoit	11
zákon stanoví	la loi fixe	4
zákon stanoví	la loi stipule	2
zákon stanoví	la loi établit	1
zákon stanoví	la loi précise	1
zákon stanoví	la loi détermine	1
zákon stanoví	est prévu par la loi	3
zákon stanoví	déterminer par la loi	1
zákon nestanoví	la loi ne fixe pas	1
zákon nestanoví	n'est pas fixé par la loi	1
zákon může stanovit	la loi peut définir	1

Příloha č. 3

CQL [lempos_lc=="souhlas-n"] • 92
2,103.63 per million tokens • 0.21%
filter vyžadovat -5, 5 • 14
320.12 per million tokens • 0.032%
filter [#2208|#6438|#8877|#23226] • 10
228.66 per million tokens • 0.023%

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	doc#0	která se již neobnoví. (2) Písemnou formu vyžaduje i souhlas k a) lékařskému pokusu na člověku, nebo b.		
2	doc#0	chodnou, a nemá-li zákonného zástupce, vyžaduje se souhlas přítomného manžela, rodiče, nebo jiné osoby blízké.		
3	doc#0	<s>Není-li přítomna žádná z těchto osob, vyžaduje se souhlas manžela, a není-li, souhlas rodiče, popřípadě jiné osob		
4	doc#0	vou povahou neobvyklému se vyžaduje jeho výslovný souhlas vždy. (3) O tom, co má původ v lidském těle, platí obd		
5	doc#0	o souhlasem; zemřel-li, aniž dal souhlas, vyžaduje se souhlas jeho manžela, a pokud není, souhlas zletilého potomk		
6	doc#0	á moci k převodu práv a povinností, vyžaduje se tento souhlas i k přeměně právnické osoby. § 183 (1) Při změně práv		
7	doc#0	tině; není-li tato osoba určena, vyžaduje se předchozí souhlas dozorčí rady.. </s><s>73 § 341 (1) Dosahuje-li nadačn		
8	doc#0	účelu ústavu nebo o jeho zrušení vyžaduje předchozí souhlas soudu. § 407 Vznik ústavu Ústav vzniká zápisem do v		
9	doc#0	dní firma na právního nástupce, pokud s tím souhlasí; souhlas jiné osoby se nevyžaduje .</s><s>Má-li právnická osc		
10	doc#0	, ledaže se k takovým rozhodnutím.</s><s> vyžaduje i souhlas soudu. (3) Je-li to v zájmu opatrovance, může se opatr		

Příloha č. 4

VYŽADOVAT + SOUHLAS		
Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
... vyžaduje souhlas	... nécessite l'approbation	2
... vyžaduje souhlas	le consentement doit être fait	1
souhlas se vyžaduje	le consentement est exigé	3
souhlas se vyžaduje	l'autorisation est exigée	1
souhlas se vyžaduje	on exige l'accord	1
souhlas se vyžaduje	on demande l'accord	1
souhlas se nevyžaduje	le consentement n'est pas nécessaire	1

Příloha č. 5

CQL [lempos_lc=="soud-n"] • 255
11,323.27 per million tokens • 1.1%

filter jmenovat -5, 5 • 26
1,154.53 per million tokens • 0.12%

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	doc#0	rá se návrh proti opatrovníkovi, kterého k tomu	jmenuje soud	. §.</s><s>784 (1) Zemře-li během řízení navrhovatel, n
2	doc#0	áčuje řízení proti opatrovníkovi, kterého k tomu	jmenuje soud	. (4) Zemře-li během řízení muž, který tvrdil, že je otcem
3	doc#0	popřít jeho opatrovník, kterého pro tento účel	jmenuje soud	, a to ve lhůtě šesti měsíců od jmenování soudem. § 78
4	doc#0	iem souhlas s osvojením jeho opatrovník; opatrovníkem	soud jmenuje	zpravidla orgán sociálněprávní ochrany dětí.</
5	doc#0	adě souhlas opatrovníka, kterého k tomu účelu	jmenuje soud	; to platí i v případech, že oba rodiče zemřeli nebo že rodič
6	doc#0	í, je k osvojení zapotřebí souhlasu opatrovníka, kterého	soud	k tomu účelu jmenuje .</s><s>Dříve než dá opatrovník
7	doc#0	iv a povinnosti vyplývajících z rodičovské odpovědnosti;	soud jmenuje	poručníkem osvojovaného dítěte orgán sociáln
8	doc#0	ástupce, popřípadě opatrovník, kterého k tomu	jmenuje soud	. (2) Trvá-li manželství osvojovaného, může být osvojen
9	doc#0	rym z uvedených způsobů, ale každého jinak,	jmenuje soud	dítěti poručníka, kterému náleží povinnosti a práva rodič
10	doc#0	t rodičů omezena nebo je-li omezen její výkon,	jmenuje soud	dítěti opatrovníka. § 879 (1) Při právním jednání vůči dít
11	doc#0	děti těchto rodičů.</s><s>V takovém případě	jmenuje soud	dítěti opatrovníka. § 893 Nedohodnou-li se rodiče, který
12	doc#0	í-li tu druhý rodič, který by mohl pečovat o jmění dítěte,	soud jmenuje	i bez návrhu opatrovníka pro správu jmění dítě
13	doc#0	ra odpovědnost rodičů za správu jmění dítěte. § 905 (1)	Soud jmenuje	i bez návrhu opatrovníka pro správu jmění dítě
14	doc#0	ti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu,	soud jmenuje	dítěti poručníka. (2) Poručník má vůči dítěti zás
15	doc#0	ochrany dětí jako veřejný poručník, a to až do doby, kdy	soud jmenuje	dítěti poručníka nebo dokud se poručník neujm
16	doc#0	čníka nebo dokud se poručník neujme funkce. § 930 (1)	Soud jmenuje	dítěti poručníka.</s><s>neprodleně poté, kdy z
17	doc#0	vat.</s><s>Nepodaří-li se takovou osobu najít,	jmenuje soud	do funkce poručníka orgán sociálně-právní ochrany dětí
18	doc#0	. § 931 (1) Není-li to v rozporu se zájmy dítěte,	jmenuje soud	poručníkem toho, koho naznačili rodiče, ledaže tato oso
19	doc#0	e, ledaže tato osoba poručenství odmítne.</s><s>Jinak	soud jmenuje	poručníkem některou z osob příbuzných nebo
20	doc#0	výslovně vyloučil.</s><s>Není-li takové osoby,	jmenuje soud	poručníkem jiného vhodného člověka. (2) Fyzická osoba
21	doc#0	em jiného vhodného člověka. (2) Fyzická osoba, kterou	soud jmenoval	, může své jmenování do funkce poručníka o
22	doc#0	své jmenování do funkce poručníka odmítnout.</s><s>	Soud	pak jmenuje jinou osobu. § 932 (1) Poručníkem lze jme
23	doc#0	rozporu se zájmem dítěte. (2) Do funkce poručníka může	soud jmenovat	i dvě osoby; budou jimi zpravidla manželé. §
24	doc#0	st majetkového souboru, může poručník navrhnout, aby	soud jmenoval	pro správu jmění dítěte.</s><s>opatrovníka;
25	doc#0	opis jmění dítěte ke dni podání návrhu. (2) Jmenuje	-li soud	opatrovníka podle odstavce 1, vymezí zároveň vzájemn
26	doc#0	><s>Díl 2 Opatrovnictví dítěte Oddíl 1 Opatrovník § 943	Soud jmenuje	dítěti opatrovníka, hrozí-li střet zájmů dítěte na

Příloha č. 6

SOUD + JMENOVAT Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
soud jmenuje	le tribunal nomme	18
soud jmenuje	le tribunal a nommé	2
soud jmenuje	nommé par le tribunal	3
soud jmenoval	nommé par le tribunal	1
soud může jmenovat	le tribunal peut nommé	1
(navrhnout), aby soud jmenoval	(proposer) au tribunal de nommer	1

Příloha č. 7

CQL [lempos_lc=="návrh-n"] • 66
2,930.73 per million tokens • 0.29%
filter podat -5, 5 • 10
444.05 per million tokens • 0.044%

Details Left context KWIC Right context

1	doc#0 e nebo o povaze sňatečného právního jednání.</s><s> Návrh lze podat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy tak
2	doc#0 ho manžela, nebo pokud potomci manžela, který podal návrh na prohlášení manželství za neplatné, navrhnou do jedn
3	doc#0 olečného jmění.</s><s>, ani dohodou, ani nebyl podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu, platí, že se manželé
4	doc#0 jení manželé o vypořádání, může bývalý manžel podat návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.</s><s>Bydlení po z
5	doc#0 ní před soudem, zahájeném na návrh některého z nich; návrh lze podat nejpozději do uplynutí jednoho roku.</s><s>c
6	doc#0 n řízení dítě, může do šesti měsíců od jeho smrti podat návrh též potomek tohoto dítěte.</s><s>, má-li právní zájem n
7	doc#0 ovených v § 790 odst. 1.</s><s>věta druhá. § 792 Je-li návrh na popření otcovství podán po uplynutí popěmě lhůty, n
8	doc#0 i, ve které lze souhlas k osvojení odvolat, dříve, než byl návrh podle odstavce 1 podán , použije se § 817 obdobně. §.
9	doc#0 ojení na návrh osvojitele nebo osvojence zruší; podá -li návrh jen jeden z nich, může se druhý k návrhu připojit. (2) Os
10	doc#0 . zákon.</s><s>Jmenovaný opatrovník má právo podat návrh na zahájení řízení vždy, je-li z hlediska zájmu dítěte zap

Příloha č. 8

NÁVRH + PODAT		
Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
návrh podá	soumet la proposition	1
návrh je podán	la proposition est déposée	1
návrh podal	a soumis la demande	1
návrh byl podán	la proposition ait été soumise	1
návrh nebyl podán	ne soit déposée une proposition	1
návrh může podat	peut déposer une proposition	1

Příloha č. 9

CQL [lempos_lc=="náležet-v"] • 70
1,547.54 per million tokens • 0.15%
filter vlastník -5, 5 • 18
397.94 per million tokens • 0.04%
filter [#5131|#5607] • 16
353.72 per million tokens • 0.035%

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	doc#0 Plody spadlé ze stromů a keřů na sousední pozemek		náleží	vlastníkovi sousedního pozemku.</s><s>To neplatí, j
2	doc#0 n pozemku nevznikne. (3) Plnění podle odstavců 1 a 2		náleží	především vlastníku pozemku dotčeného povolením t
3	doc#0 Za omezení vlastnického práva nebo vyvlastnění věci		náleží	vlastníkovi plná náhrada odpovídající míře, v jaké byl
4	doc#0 druhému polovinu ceny věci.</s><s>Neshodnou-li se,		náleží	věc vlastníku pozemku a ten nálezci zaplatí polovinu
5	doc#0 eré pozemek vydává sám od sebe, aniž je obděláván,		náleží	vlastníkovi pozemku.</s><s>Totéž obdobně platí o p
6	doc#0 i a strž § 1068 Zemina naplavená poznenáhla na břeh		náleží	vlastníkovi pobřežního pozemku.</s><s>To platí i o p
7	doc#0 ozemku vlastníkem ostrova. (2) V ostatních případech		náleží	ostrov vlastníku vodního koryta. § 1071 Vodní.</s><s
8	doc#0 2 Přírůstek movité věci Přirozený přírůstek movité věci		náleží	jejímu vlastníkovi . 225 § 1073 (1) Plody, které vydáv
9	doc#0 i vlastníkovi. 225 § 1073 (1) Plody, které vydává zvíře,		náleží	vlastníku zvířete. (2) Za oplodnění zvířete lze žádat o
10	doc#0 o jen se značným nákladem nebo se značnou ztrátou,		náleží	jako vlastníkovi tomu.</s><s>, kdo materiálem nebo
11	doc#0 § 1076 (1) Nelze-li určit jediného vlastníka nové věci,		náleží	věc do spoluvlastnictví vlastníků zpracovaných věcí.</
12	doc#0 zemku cizím semenem nebo osázení cizími rostlinami		náleží	vlastníku pozemku, co takto přibude; rostliny mu však
13	doc#0 i § 1189 (1) Správa domu a pozemku zahrnuje vše, co		nenáleží	vlastníku jednotky a co je v zájmu všech spoluvlastník
14	doc#0 užívateli právo na její rozšíření. § 1284 Vlastníku věci		náleží	všechny užitky, které může brát bez zkrácení práva už
15	doc#0 lakovému užívání třeba. § 1293 Když skončí požívání,		náleží	plody ještě neoddělené vlastníkovi .</s><s>Vlastník v
16	doc#0 yla zřízena jako služebnost užívání. § 1298 Vlastníku		náleží	právo volně nakládat se všemi částmi domu, na které

Příloha č. 10

NÁLEŽET + VLASTNÍK		
Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
náleží vlastníkovi	appartien/nent au propriétaire	13
náleží vlastníkovi	profite au propriétaire	1
náleží vlastníkovi	lui reviennent	1
náleží vlastníkovi	le propriétaire a	1

Příloha č. 11

CQL [lempos_lc=="právo-n"] • 799
17,664.09 per million tokens • 1.8%

filter vznikat,vzniknout -5, 5 • 44
972.74 per million tokens • 0.097%

filter [#5487|#7409|#12007|#12731|#12817|#19967|#2130... • 34
751.66 per million tokens • 0.075%

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	doc#0	ě, kdy k právnímu jednání došlo;	vzniká -li však věcné	právo až zápisem do veřejného seznamu, pak k době podání
2	doc#0	ho seznamu zapsáno jako první, a to i v případě, že její	právo vzniklo později.	</s><s>Převod vlastnického práva k m
3	doc#0	apsané do veřejného seznamu	vznikají nová vlastnická	práva zápisem do tohoto veřejného seznamu.
4	doc#0	hlásit za neplatné ani nelze určit,	</s><s>že vlastnické	právo k jednotce nevzniklo , v případě, že věcné právo k jedr
5	doc#0	i osobami. (2)	Vzniknou -li vlastnickým.	</s><s>jednotek práva vadou jednotky, zastupuje společenství vlastníků vlastn
6	doc#0	noví-li tak zákon, rozhodnutím orgánu veřejné moci. (2)	Právo stavby zřízené smlouvou	vzniká zápisem do veřejného
7	doc#0	it i k věci, k níž zástavnímu dlužniku	vznikne vlastnické	právo teprve v budoucnu.
8	doc#0	á zápisu do veřejného seznamu, nebo c) má-li zástavní	právo k movité věci.	</s><s> vzniknout zápisem do rejstříku z
9	doc#0	že jiný právní předpis stanoví jinak. § 1317 (1)	Zástavní právo k movité věci	vznikne odevzdáním zástavnímu věřiteli.
10	doc#0	věc označí jako zastavená.	</s><s> Vzniklo -li zástavní	právo označením, lze se jej dovolat vůči třetí osobě, pokud ne
11	doc#0	. § 1318 Určí-li tak zástavní smlouva,	vznikne zástavní	právo k movité věci tím, že zástavce nebo zástavní věřitel ode
12	doc#0	1319 (1) Určí-li tak zástavní smlouva,	vznikne zástavní	právo k movité věci zápisem do rejstříku zástav. (2) Zástavní p
13	doc#0	! </s><s>vlastní podíl, se nepřihlíží. § 1322 (1)	Zástavní právo k podílu	vzniká zápisem do veřejného rejstříku, ve které
14	doc#0	bo zaknihovaného cenného papíru § 1328 (1)	Zástavní právo k cennému papíru	vznikne jeho odevzdáním zástavním
15	doc#0	! </s><s>Určí-li tak zástavní smlouva,	vznikne zástavní	právo k cennému papíru tím, že zástavce nebo zástavní věřite
16	doc#0	29 (1) Je-li cenný papír již v úschově,	vznikne zástavní	právo oznámením zástavního věřitele nebo zástavce doručen
17	doc#0	(1) K zaknihovanému cennému papíru	vzniká zástavní	právo zápisem na účtu vlastníka v příslušné evidenci.
18	doc#0	K účtu zaknihovaných cenných papírů	vzniká zástavní	právo zápisem u tohoto účtu v příslušné evidenci.
19	doc#0	anikají splynutím osoby věřitele a dlužníka. (2)	Zástavní právo k pohledávce	vznikne účinností zástavní smlouvy, leda
20	doc#0	věc, k níž má zástavnímu dlužniku	vzniknout zástavní	právo teprve v budoucnu, vznikne zástavní právo nabytím vlas
21	doc#0	ut zástavní právo teprve v budoucnu,	vznikne zástavní	právo nabytím vlastnického práva zástavním dlužníkem. (2) V
22	doc#0	tam zapsáno budoucí zástavní právo,	vznikne zástavní	právo nabytím vlastnického práva zástavním dlužníkem. § 134
23	doc#0	ávo rozhodnutím orgánu veřejné moci,	vzniká zástavní	právo vykonatelností rozhodnutí, ledaže je v něm stanovena d
24	doc#0	i movitou věc bez souhlasu vlastníka,	vznikne zástavní	právo , je-li věc odevzdána zástavnímu věřiteli a ten ji přijme v
25	doc#0	právo k jednotlivé věci, která náleží k zástavě,	zástavní právo nevznikne .	</s><s>Vzniklo-li k jednotlivé věci zástavní
26	doc#0	peněženě zástavy	vznikají zástavnímu dlužníku stejná	práva , jako by dluh splnil sám. § 1369 Zástavní věřitel podá z
27	doc#0	li zástavou věc, k níž má zástavci	vzniknout vlastnické	právo teprve v budoucnu, stanoví se.
28	doc#0	Pododdíl 10 Podzástavní právo § 1390 (1)	Podzástavní právo vzniká	zastavením pohledávky, které svědčí zástavní p
29	doc#0	zniku, nebo b) je-li zástavou věc, k níž	vzniká zástavní	právo zápisem do rejstříku zástav nebo zvláštního veřejného s
30	doc#0	do.	</s><s>tohoto seznamu; tímto zápisem podzástavní	právo vzniká . (2) Oznámení podle odstavce 1 může učinit po
31	doc#0	svěfenský fond zřízen za soukromým účelem,	vznikne právo	obmyšleného na plnění nejpozději uplynutím sta let od v
32	doc#0	dobu.	</s><s>I po uplynutí sta let však může	vzniknout právo na plnění tomu obmyšlenému, jemuž se má podle statu
33	doc#0	mrti zůstavitele.	</s><s>Dědický nápad § 1479 Dědické	právo vzniká smrtí zůstavitele.
34	doc#0	elem, nebo současně s ním, nedědí. § 1480	Dědického práva ,	které má teprve vzniknout , se lze jen zřici; nelze je p

Příloha č. 12

PRÁVO + VZNIKAT		
Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
právo vzniká	un droit naît	1
právo vzniká	un droit prend naissance	1
právo vzniká	un droit est né	1
právo vzniká	un droit se forme	2
právo vzniká	un droit découle	1
právo vzniká	un droit est formé	1
(zástavní) právo vzniká	un nantissement se forme	3
právo vznikne	un droit se forme	5
právo vznikne	un droit naît	2
právo vznikne	le droit est constitué	1
právo vznikne	(le débiteur) acquiert un droit	1
(zástavní) právo vznikne	un nantissement se forme	3
práva vznikají	des droits sont créés	1
práva vznikají	la ... confère au ... les mêmes droits	1
práva vzniknou	des droits sont établis	1
právo vzniklo	un droit a été établi	1
právo vzniklo	un droit a été formé	1
právo nevznikne	un droit ne se forme pas	1

právo nevzniklo	un droit n'a pas été créé	1
právo má vzniknout	le droit doit se former	1
právo má vzniknout	le droit doit être constitué	1
právo má vzniknout	le droit à naître	1
právo má vzniknout	(le débiteur) doit acquérir un droit	1
právo může vzniknout	le droit peut être constitué	1

Details	Left context	KWIC	Right context
CQL [lemma_lc=="způsobit"] • 68 808.92 per million tokens • 0.081%	filter škoda,újma -5, 5 • 30 356.88 per million tokens • 0.036%		
1 doc#0 ia i při řádném plnění jeho povinnosti nebo že škodu způsobil věřitel nebo vlastník věci.</s><s>To platí i tehdy, nak			
2 doc#0 ž škoda vznikne z jakékoli příčiny.</s><s>To neplatí, způsobí -li škodu dlužník.</s><s>Společná ustanovení § 197			
3 doc#0 ů oznamujícímu výstavci povinnost z finanční záruky; způsobí -li však nesprávným oznámením škodu , nahradí jí. §			
4 doc#0 iplatit kupní cenu.</s><s>, ledaže prodávající škodu způsobil porušením své povinnosti. (2) Odstavec 1 se nepouž			
5 doc#0 ypůjčitelé věc ve stavu způsobilém k užívání.</s><s> Způsobí -li škodu vada věci, kterou půjčitel zatajil, nahradí pů			
6 doc#0 ůo byli tento nezbytně nutný, nahradí škodu , kterou způsobil chybnou volbou náhradníka. 501.</s><s>§ 2435 Přík			
7 doc#0 adě škody se dopravce zproští, prokáže-li, že škodu způsobili a) odesílatel, příjemce nebo.</s><s>vlastník zásilky i			
8 doc#0 irozená povaha zásilky, včetně obvyklého úbytku. (3) Způsobí -li škodu vadný obal zásilky, dopravce se povinností			
9 doc#0 skytnout pojistné plnění vznikla i tehdy, byla-li škoda způsobena úmyslným jednáním pojistníka, pojištěného nebo.</s>			
10 doc#0 razu v souvislosti s činem poškozeného, jímž jinému způsobil těžkou újmu na zdraví nebo smrt. (2) Právo podle.</			
11 doc#0 vzdal se tím práva na náhradu proti tomu, kdo újmu způsobil .</s><s>Prevence § 2900 Vyžadují-li to okolnosti příř			
12 doc#0 ezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu , není povinen k její náhradě.			
13 doc#0 orušení dobrých mravů Škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povir			
14 doc#0 akového práva.</s><s>Domněnka nedbalosti § 2911 Způsobí -li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné			
15 doc#0 ití blížící se jistotě, a nelze-li určit, která osoba škodu způsobila . (2) Jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, n			
16 doc#0 ávním činem nebo na základě jiné skutečnosti, která způsobila škodu , je škůdcovo obohacení i po promlčení práva			
17 doc#0 <s>Jinak se povinnosti zproští, prokáže-li, že škodu způsobila zvnějšku vyšší moc nebo že ji způsobilo vlastní jedná			
18 doc#0 lé škody.</s><s> Škoda způsobená zvířetem § 2933 Způsobí -li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod			
19 doc#0 eterinárních a jiných biologických služeb. § 2937 (1) Způsobí -li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo			
20 doc#0 ůled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě. (2) Způsobila -li škodu věc pádem nebo vyhozením z místnosti nel			
21 doc#0 rovatel, že by ke škodě došlo i jinak, nebo že škodu způsobil ubytovaný nebo osoba, která ubytovaného z jeho vůl			
22 doc#0 el úschovu věci.</s><s>v rozporu se zákonem nebo způsobil -li škodu ubytovatel nebo ten, kdo v provozu pracuje			
23 doc#0 nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu , způsobí -li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škod			
24 doc#0 obním a majetkovým poměrům člověka, který škodu způsobil a odpovídá za ni, jakož i k poměrům poškozeného.</			
25 doc#0 la způsobena úmyslně. (2) Odstavec 1 se nepoužije, způsobil -li škodu ten, kdo se hlásil k odbornému výkonu jako			
26 doc#0 ů povolání, porušením odborné péče.</s><s>§ 2954 Způsobil -li škůdce škodu úmyslným trestným činem, z něhož			
27 doc#0 ůna, nahradí škodu i nemajetkovou újmu , kterou tím způsobil ; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševn			
28 doc#0 y Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem.</s><s>, zejména porušil-li			
29 doc#0 z hrubě nedbalostí důležitou právní povinnost, anebo způsobil -li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné poh			
30 doc#0 hradu škody, musí rušitel prokázat, že škoda nebyla způsobena nekalou soutěží. § 2990 Ochrana proti omezování sc			

ŠKODA / ÚJMA + ZPŮSOBIT Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
škodu způsobil	le dommage a été causé	6
škodu způsobil	ayant causé le dommage	4
škodu způsobil	a causé le dommage	1
škodu způsobil	ait causé le dommage	1
škodu způsobil	le dommage causé	1
škodu způsobil	le dommage est causé	4
škodu způsobil	a causé le dommage	2
škodu způsobil	cause un dommage	2
škodu způsobil	ayant causé un dommage	1
škoda byla způsobena	le dommage a été causé	1
škoda nebyla způsobena	le dommage n'a pas été causé	1
újmu způsobil	a causé de graves lésions	1
újmu způsobil	ayant causé le préjudice	3
újmu způsobil	un préjudice causé	1
újmu způsobil	portera un préjudice	1

Příloha č. 15

CQL [lempos_lc=="smlouva-n"] • 1,016
12,086.17 per million tokens • 1.2%
filter zavazovat -5, 5 • 23
273.6 per million tokens • 0.027%
filter [#2480|#6528|#19148|#19588|#30877|#32859|#53594] • 7
83.27 per million tokens • 0.0083%

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	doc#0 62 Oddíl 5 Účinky smlouvy Obecná ustanovení § 1759		Smlouva	strany zavazuje .</s><s>Lze ji změnit nebo zrušit jen s
2	doc#0 m je opakované plnění, nejkratší dobu, po kterou bude		smlouva	strany zavazovat , d.</s><s>) v případě smlouvy uzav
3	doc#0 ká závazek účinností výpovědi. § 1999 (1) Zavazuje -li		smlouva	ujednaná na dobu neurčitou alespoň jednu stranu k ne
4	doc#0 louvy odstoupit ohledně celého plnění. (3) Zavazuje -li		smlouva	dlužníka k nepřetržitě či opakované činnosti nebo k po
5	doc#0 výpovědní době.</s><s>Pronajímatel § 2205 Nájemní		smlouva	pronajímatele zavazuje a) přenechat věc nájemci tak,
6	doc#0 u Základní ustanovení § 2235 (1) Zavazuje -li nájemní		smlouva	pronajímatele přenechat nájemci k zajištění bytových p
7	doc#0 :pravy a zásilku mu na požádání vydá. (2) Zavazuje -li		smlouva	doprovce, aby před vydáním zásilky vybral od příjemce

Příloha č. 16

SMLOUVA + ZAVAZOVAT (PODMĚT)		
Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
smlouva zavazuje	un/le contrat engage	6
smlouva bude zavazovat	le contrat liera	1

CQL [lempos_lc=="smlouva-n"] • 1,016
 12,086.17 per million tokens • 1.2%

filter zavazovat -5, 5 • 23
 273.6 per million tokens • 0.027%

filter [#2480|#6528|#19148|#19588|#30877|#32859|#53594] • 16
 190.33 per million tokens • 0.019%

	Details	Left context	KWIC	Right context
1	doc#0 iná ustanovení § 2079 Základní ustanovení (1) Kupní		smlouvou	se prodávající zavazuje , že kupujícímu odevzdá věc
2	doc#0 il 3 Směna § 2184 Základní ustanovení (1) Směnnou		smlouvou	se každá ze stran zavazuje převést druhé straně vlas
3	doc#0 cná ustanovení § 2201 Základní ustanovení Nájemní		smlouvou	se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dc
4	doc#0 niho prostředku § 2321 Základní ustanovení Nájemní		smlouvou	./s><s>se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci
5	doc#0 ustanovení § 2332 Základní ustanovení (1) Pachtovní		smlouvou	se propachtovatel zavazuje přenechat pachtýři věc k
6	doc#0 lce.</s><s>Oddíl 7 Úvěr § 2395 Základní ustanovení		Smlouvou	o úvěru se úvěrující zavazuje , že úvěrovanému posk
7	doc#0 díl 1 Obecná ustanovení § 2402 Základní ustanovení		Smlouvou	o úschově se schovatel zavazuje převzít věc, aby ji p
8	doc#0 s>Oddíl 2 Skladování § 2415 Základní ustanovení (1)		Smlouvou	o skladování se skladovatel zavazuje převzít věc tak,
9	doc#0 i Oddíl 1 Příkaz § 2430 Základní ustanovení Příkazní		smlouvou	se příkazník zavazuje obstarat záležitost příkazce. §
10	doc#0 díl 2 Zprostředkování § 2445 Základní ustanovení (1)		Smlouvou	o zprostředkování se zprostředkovatel zavazuje , že
11	doc#0 Komise § 2455 Základní ustanovení Komisionářskou		smlouvou	se komisionář zavazuje obstarat pro komitenta na jej
12	doc#0 atelství § 2471 Základní ustanovení (1) Zásilatelskou		smlouvou	se zasílatel zavazuje příkazci obstarat mu vlastním jr
13	doc#0 ./s><s>Díl 6 Zájezd Základní ustanovení § 2521 (1)		Smlouvou	o zájezdu se pořadatel zavazuje obstarat pro zákazn
14	doc#0 1 Obecná ustanovení § 2586 Základní ustanovení (1)		Smlouvou	o dílo se zhotovitel zavazuje provést na svůj náklad a
15	doc#0 mluv Oddíl 1 Důchod § 2701 Základní ustanovení (1)		Smlouvou	o důchodu se plátce zavazuje platit příjemci pravideln
16	doc#0 Pododdíl 1 Základní ustanovení § 2758 (1) Pojistnou		smlouvou	se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jem

Příloha č. 18

SMLOUVA + ZAVAZOVAT (PŘEDMĚT)		
Gramatické tvary kolokace a jejich převod do francouzštiny v překladu NOZ		
Tvar kolokace v NOZ	Francouzský překlad	Počet výskytů
smlouvou se ... zavazuje	par un contrat ... s'engage	6
smlouvou se ... zavazuje	un contrat engage ...	3
smlouvou se ... zavazuje	par le biais du contrat ... s'engage	7